

Innhold

Forord.....	II
Sammendrag	III
1 Innledning.....	1
1.1 Valg av analyseobjekt	2
1.2 Odin i Ravnens Hvisken	4
1.3 Problemstilling og avgrensing	4
1.4 Tidligere oppgaver.....	5
1.5 Masteroppgavens oppbygning.....	6
2 Teori.....	8
2.1 Tidligere forskning innen fantasy	8
2.2 High og low fantasy	11
2.3 Utvikling av en sjanger	12
2.3.1 Nordisk fantasy.....	13
2.4 Struktur i fantasy	14
2.5 Nødvendigheten av en hjelper	19
2.6 Narratologi som metode	20
2.7 Stadier av lesning.....	21
2.8 Mytologi i fantasy.....	23
3 Metode	25
3.1 Forarbeid til lesning av <i>Ravnens Hvisken</i>	26
4 Norrøn mytologi og guden Odin.....	28
5 Analyse av <i>Ravnens Hvisken</i>	31
5.1 Kort oppsummering av handlingen	31
5.2 Gude- og heltesagn	34
5.3 Anne som karakter	38
5.3.1 Oppvekst og miljø.....	38
5.3.2 Urettferdighet, kampvilje og heltemot	41
5.3.3 Tro og tillit	43
5.3.4 Overnaturlige evner	44
5.3.5 Ungdommelig overmot	50
5.3.6 Personlig utvikling og nye tider	52
5.4 Odin	55

5.4.1	Odins tilstedeværelse	56
5.4.2	Odin som karakter	58
5.4.3	Odins interaksjon med Anne	61
5.4.4	Odin som hjelper	62
5.4.5	Odins hjelpefunksjoner	64
5.4.6	Odins egen agenda	67
6	Avslutning	69
6.1	Lesning av fantasy som en modningsprosess.....	72
6.2	Veien videre.....	74
7	Referanser	76

«Du har magt. Du er ikke selv klar over det, men det har du. Demiguder beskytter dig. Hekser holder av dig. Halvjætter knytter bånd til deg. Og mennesker, vi udfører dine ønsker og forsvarer dig. Jeg begreb det ikke, da Aella sagde det samme om Serén. Da Etunaz sagde det om jer begge. Men nu forstår jeg». «Jeg har ingen magt» sagde jeg spagt. «Jeg føler hele tiden, at jeg er magtesløs». Han slapp min hånd. «Om du vil det eller ej, så afhænger alles skæbne af dig og din søster». (Sølvsten, 2016, s. 624).

Forord

Arbeidet med denne masteroppgaven ble nok ikke helt slik jeg hadde forventet. Prosessen var helt anderledes fra det jeg hadde sett for meg, på en positiv måte.

Arbeidet med oppgaven har gitt meg ny forståelse for flere ting, og jeg har lært en hel del. Ikke bare om temaet jeg skrev om, men også om meg selv.

Jobben med oppgaven var ikke alltid lett, og jeg har gått i både motbakke og hatt vinden i ryggen. Det vil derfor være på sin plass å takke dem som har bidrat til at denne oppgaven i det hele tatt fikk se dagens lys.

Ingrid Nielsen, tusen takk for oppløftende ord, faglige diskusjoner og den tro du alltid hadde på prosjektet. Uten deg hadde ikke oppgaven blitt det den gjorde.

Tusen takk til Elisabeth for korekturlesning og alle de gode samtalene vi har hatt gjennom dette løpet. Du har alltid hatt troen på at jeg skulle komme i mål.

Takk til familien min som har forstått og tilrettelagt for at denne oppgaven måtte i land. Og til slutt, takk til Malene Sølvesten for å ha skrevet en slik fantastisk ungdomsroman. Uten hennes bidrag hadde ikke denne masteroppgaven sett dagens lys.

Lena Taksrud

Stavanger 2023

Sammendrag

I denne oppgaven har vi sett på Odin som en hjelper i fantasy-romanen *Ravnens Hvisken*, skrevet av Malene Sølvsen. Hjelpekarakteren er beskrevet som en viktig karakter for heltens suksess og fortellingens fremgang innen forskning på eventyret og eventyrets struktur. Siden fantasy bygger på den samme struktur som eventyret, kan vi også finne hjelpekarakterer innen denne sjangeren.

En narratologisk tilnærming til teksten viser hvordan Odin i denne fantasy-romanen er en viktig karakter som både hjelper helten og bidrar til at helten utvikler og modnes som karakter. Karakterene vi finner innen fantasy, er ikke statiske, men utvikler seg gjennom romanene. De er heller ikke nødvendigvis bare gode eller bare onde, og de gjenspeiler på den måten at det faktisk er lov å endre seg.

For ungdom som leser fantasy er ett av de viktigste punktene for dem at karakterer ikke er statiske. For dem er det viktig å erfare at man som person har mulighet til å endre seg, både på godt og vondt. Ungdom identifiserer seg med karakterer de finner i fantasy-romaner, ikke bare de menneskelige, men også de fantastiske karakterene. Og gjennom karakterenes prøvelser lærer ungdommen å håndtere følelser de ikke selv har opplevd. Dette kan bety at det å lese fantasy gir ungdom muligheten til ikke bare å forstå seg selv bedre, men også å lære og håndtere vanskelige, større følelser på grunn av at man har «opplevd» dem i fantasy-romanen.

1 Innledning

Fantasy har på 2000-tallet gått fra å være en sjanger for de spesielt interesserte til en allmenn akseptert sjanger. Dette skyldes ikke minst filmer og serier som *Game of Thrones* (2011-19), basert på bøkene *A Song Of Fire and Ice* (1996-) av G.R.R Martin, tv-serien *Vikings* (2013-20) skapt av Michael Hirst, *Harry Potter* av J.K Rowling (1997-2007, filmatisert 2001-11), *Lord of the Rings* (1954-55, filmatisert 2001) og *The Hobbit* (1937, filmatisert 2012-14) begge skrevet av J.R.R. Tolkien. Felles for de nevnte romanene er at handlingen utspiller seg, hovedsakelig, i en fjern og udefinert fortid, i et parallelt eller forestilt univers, og at de alluderer til eventyr og myter. De har også oppnådd en massiv popularitet, og er nå kjent for de fleste, selv for dem som hverken har sett filmene seriene eller lest noen av bøkene.

Jeg har selv alltid vært interessert i fantasy og setter veldig stor pris på de eventyrene denne type litteratur tar meg med på. I den senere tid har jeg lagt merke til at det er den norrøne kulturen med sine guder og vikinger som står i sentrum for flere forfattere og filmskapere. Den norrøne mytologien har siden fantasy-sjangerens fødsel vært en inspirasjonskilde, men i det siste har den opplevd ny aktualitet, ikke minst i ungdomslitteraturen. Vi har for eksempel *Ravneringene* av Siri Pettersen, *Gudenes fall* (2007) av Cornelius Jakhelln, trilogien *Ravnens Hvissen* (2016-18) av Malene Sølvsten og *Tyr*-trilogien (2010-12) av Bjørn Andreas Bull Hansen. Disse forfatterne er inspirert av nordisk folkeeventyr, sagn og myter.

Hvordan de mytologiske norrøne karakterene blir adaptert til den moderne virkelighet, og hvilke originalkvaliteter som blir ivaretatt i fortellingen, synes jeg er spesielt interessant, og nettopp dette utgjør tema for denne oppgaven.

Jeg ville finne ut hvordan det norrøne blir tatt i bruk innen fantasy-litteratur og hvordan forfatterne velger å bruke av de historiske kildene vi har tilgjengelig. Her med tanke på hvordan de nordiske gudene og deres historier blir fremstilt i populærkulturen og hvor forskjellig fremstillingen kan være fra det vi kjenner fra *Den eldre og den yngre Edda*, Snorres lærebok i skaldskap, sagaer og andre historiske funn. Jeg har selv blitt inspirert til å finne ut mer om den norrøne kulturarven etter å ha lest fantasy med persongalleri fra den

norrøne mytologien. Når tradisjon blir blandet med det moderne, oppstår det en arena der det historiske materialet igjen får ta plass i populærkulturen.

Hvordan forfattere velger å ta i bruk den norrøne mytologien er veldig forskjellig. Den kan brukes i fragmenter eller som rene gjenfortellinger av kjente myter og heltesagn. Forfattere kan la seg inspirere av mytologiske karakterer og gammel mytologi, eller de kan sette fortellingen til en «norrøn tid» der kulissene er kjente, men karakterene fra mytologien er fraværende.

Hvordan forskjellige forfattere velger å bruke mytologier i sine fortellinger, og hvilken funksjon de gir den i verket, er av interesse, siden karakterer fra den norrøne mytologien allerede har en noenlunde utmeistlet karakter som må jobbes med. En forfatter kan selvsagt dikte opp en helt ny personlighet til en allerede eksisterende norrøn gud, men mitt inntrykk er at de fleste gjerne bevarer vesentlige trekk ved de mytologiske vesener, arkitektur og omgivelser i sin gjengivelse.

1.1 Valg av analyseobjekt

På grunn av den tydelige referansen til norrøn mytologi og hvordan forfatteren tar mytologien i bruk i sin roman, har jeg valgt *Ravnens Hvisken* (2016), skrevet på dansk av Malene Sølvsten. *Ravnens Hvisken* er en trilogi og *Bok 1* er første bok i serien. De neste bøkene er *Bok 2* (2017) og *Bok 3* (2018). *Ravnens hvisken* (2016-2018) trilogien er en ungdomsroman, noe som også vil spille en vesentlig rolle i min analyse.

Valget falt på *Bok 1* da det er i denne boken hjelperne først trer frem. Det vil også være mulig å gjøre en dypere analyse ved å bare konsentrere seg om en bok, ikke hele trilogien.

I *Bok 1* legges grunnlaget slik at den videre fortellingen kan utvikle seg i de kommende bøkene. Vi blir introdusert til de forskjellige karakterene, og lærer dem å kjenne. Vi kommer også inn i og forstår hva hovedpersonen Anne strir med. Det er flere aspekter i *Bok 1* som får ny mening etter trilogien er lest og man så starter med nærlesning av *Bok 1*. En oppmerksom leser vil etter endt lesing se hvordan forfatteren allerede i den første boken gjør oss

oppmerksomme på de gjenstander og hendelser som vil være av betydning for trilogiens utfall. Dette var en erkjennelse jeg selv hadde da jeg startet nærlesning av *Bok 1*.

Fra øyeblikket man plukker opp *Ravnens hvisken* forstår man at vi skal til en fortelling der det er det norrøne står sentralt. Bokens tittel viser til den norrøne guden Odins ravner. Odin hadde to ravner som hver dag hvisket viten til Odin etter deres rundtur rundt jorden, og fremsiden prydes av en sort ravn. På baksiden av boken er en rune avbildet, og i introduksjonen til boken står: «For at redde verden fra Ragnarok må hun finne morderen (...) inden han finder henne». Boken har mottatt både Læserenes bogpris i 2016 og Orla-prisen for «bedste indlevelse» i 2017.¹

Sølvsten har skapt et spennende univers der den norrøne mytologien står sentralt. Boken inneholder en del av fantasysjangerens klisjeer, som blant annet en foreldreløs og motvillig helt fanget i sin skjebne, uten at det påvirker historiens kvalitet. Den inneholder spennende og komplekse figurer som gjerne utfordrer leserens oppfattelse av hva som er riktig og galt. *Ravnens Hvisken* er en ungdomsroman, og flere av problemstillingene som tas opp er særlig vinklet mot denne gruppen lesere. Man får som leser ta del i gamle norrøne skikker som blót, og man får gjenfortalt flere historier fra norrøn mytologi. De norrøne skikkene er fremstilt på linje med hvordan de fremstår i historiske kilder. Videre blir de skissert og forklart på en slik måte at vi som lesere får en bedre forståelse av hvilken betydning har hadde, og hvordan mytene forteller at de ble utført. Hvordan boken bruker og gjengir myter og skikker mener jeg gir boken ekstra autoritet på feltet. Boken inneholder flere kjente norrøne dikt som har en aktiv del i fortellingen. Noen av diktene brukes for å dele boken opp i delkapitler, hvor hvert dikt har knytning til det som skal skje, mens andre har en aktiv rolle i selve handlingen. Flere av de sentrale skikkelsene i boken er hentet fra den norrøne mytologien, noen basert på kjente karakterer, mens andre har viktig slektskap til figurer som er kjent fra norrøn mytologi. Forfatteren har satt norrøne mytologiske karakterer som sentrale karakterer i sin bok, og ikke bare som bikarakterer. Dette gjør boken til et godt utgangspunkt for min analyse.

¹ Begge prisene er utgitt i Danmark.

1.2 Odin i Ravnens Hvisken

Likhetstrekkene man finner i karakteren Odin fra *Ravnens Hvisken* til den mytologiske Odin, og måten forfatteren har plassert Odin i fortellingen, gjør det spesielt interessant å se på hans skikkelse og virkningen hans karakter har på historiens fremgang og slutt. I denne fortellingen er Odin en så sentral karakter at om man fjerner ham, står man igjen uten en fortelling.

Ved å ta utgangspunkt i Odin og hans rolle i *Ravnens Hvisken* får vi innblikk i de vanskelige valg som en kan stå ovenfor og hvordan valgene vi tar preger historien. Rollen Odin har kan sammenlignes med en hjelper. I hjelper legger jeg betydningen en karakter i fortellingen som hjelper hovedpersonen i å nå sine mål og overkomme hindringer. Valg er et viktig element i all litteratur, også fantasy og gude- og heltesagn. I både fantasy og gude- og heltesagn blir hovedkarakterer ofte satt i posisjoner der vanskelige valg må tas. Hvilke valg som tas påvirker leserens oppfattelse av karakterene, og som leser reflekterer man over valg som tas og blir gjerne utfordret på hva man først trodde var riktig.

Jeg har på bakgrunn av dette kommet frem til min problemstilling.

1.3 Problemstilling og avgrensing

Hvilken funksjon spiller Odin i Ravnens Hvisken (2016)? Og hvordan formes karakteren Odin i Ravnens Hvisken (2016) i forhold til den norrøne myten om Odin?

Allusjon er et begrep som vil stå sentralt i denne oppgaven, da forfatteren bevisst refererer til og bruker av gamle norrøne verk. Ved å bruke et virkemiddel som allusjon kan forfatteren skape assosiasjoner hos leseren, og på den måten utvide tekstforståelsen. Det vil si at man gjerne bruker allusjon når man bevisst refererer til et verk som man ønsker mottakeren skal oppfatte i teksten. Det er de åpenbare referansene som man kan eller bør forventer at en leser vil forstå er lånt, og fra hvilken tekst det er lånt fra. Det er forskjellig hvilke allusjoner som

forstås etter hvilken lesegruppe man retter seg mot. De kan være generelle referanser til for eksempel Bibelen, eller mindre kjente referanser som er spesiell spisset mot en spesifikk målgruppe.

Jeg mener det er bruk av allusjon som vil være mest funksjonelt i denne oppgaven, og går derfor ikke inn på bokens eventuelle intertekstualitet. Intertekstualitet blir et for vidt og uspesifisert begrep, da det henviser til en mer ubevisst bruk av andres tekster, at alle tekster er en del av hverandre. Ved intertekstualitet kan leseren av en tekst se en tekst i sammenheng med en annen tekst uten at forfatteren har tenkt i de baner. Det var litteraturforskeren Julia Kristeva som populariserte begrepet under sitt arbeid med Mikhail Bathkins dialogismebegrep (Kristeva, 1980, s. 37). Bathkins så at alle litterære arbeid er i samtale med andre litterære arbeid og deres forfattere (Bathkins, 1986, s 78-80). Det vil si at alle litterære arbeid alltid må forholde seg til andre litterære arbeid.

I *Ravnens Hvisken* er de norrøne tekstene plassert med omhu av forfatteren og bidrar til stemningsskapning og introduksjon av nye perioder i historien. Selv om jeg i hovedsak skal analysere karakteren hjelperen og ansvaret hjelperen har for progresjonen av fortellingen, inneholder dette verket flere referanser til kjente norrøne mytologiske verk og fortellinger. Det er nettopp dette som gjør allusjon til et naturlig bidrag til analysen. Den norrøne mytologien er som sagt en vesentlig del av dette verket, den er ikke brukt tilfeldig, og den er en viktig del av selve fortellingen. Videre vil også likhetstrekk fra det vi kjenner fra mytologien og hvordan de mytologiske figurene blir portrettert i triologien bli diskutert.

1.4 Tidligere oppgaver

Det er blitt skrevet mye om sjangeren fantasy, både internasjonalt og i Norge. En fellesnevner fra oppgavene skrevet av norske studenter er at de gjerne skriver om norske fantasyromaner. Mye interessant er skrevet, eksempelvis oppgaven *Nyere norsk fantasy for barn og unge, en analyse av Lars Mæhles Landet under isen (2009)* av Ragnhild Louise Næsje (2016). I tillegg finnes en dokumentanalyse om fantastisk litteratur og leseopplevelser for barn og unge, *Hva gjør fantastisk litteratur fantastisk å lese?*, skrevet av Margrete Grunnvoll (2021). I sistnevnte

er det selve leseopplevelsen av fantasy som blir gjennomgått, og hvordan det å lese fantasy påvirker leseren både emosjonelt og kognitivt.

I *Fantastiske helter, en analyse av hovedpersonenes utvikling i Sigbjørn Mostues Alvetegnet-trilogi* skrevet av Gunn-Linda Varnes Idsø (2014) ser Varnes på hvordan fantasy bruker fantastiske hjelpemidler som virkemiddel når dramaet rundt hovedpersonen skal skildres. Heltens appellinstans i *Det var en gang et menneske... En undersøkelse av helten som appellinstans i Odinsbarn* av Siri Pettersen, skrevet av Hanne Landro (2017) viser hvordan helten bygges opp og fremstilles og skaper en appell til leseren. Undersjangeren nordisk fantasy er blitt belyst i *Nordisk Fantasy, Etablering av en sjanger*, skrevet av Vilde Haga Sollund (2016). Oppgaven ser på tendensen innen norsk fantasy, hvor norske fantasyforfattere skriver seg inn i en tradisjon ved å bruke norsk folketro og norrøn mytologi.

Doktorgradsavhandlingen *Honor Codes in Siri Pettersen`s The Raven Rings* skrevet av Cecilie C. Takle (2020) analyserer æreskoder innen fantasy, og ser på hvordan de regulerer atferden til individ, grupper og samfunn i trilogien *Ravneringene* (Pettersen, 2013-15)

Jeg har notert meg at trilogien *Ravneringene* (2013-15) skrevet av Siri Pettersen er en populær fantasyroman innen norsk litteraturstudier, og det finnes flere analyser som omhandler bøker fra denne trilogien enn dem jeg har nevnt her. Samtidig har jeg til min overraskelse ikke funnet noen studier i som omhandler *Ravnens Hvissen*. Det finnes flere analytiske studier på eventyr, men jeg har ikke funnet noen som fokuserer på hjelperen som karakter og den påvirkningen hen har på fortellingen innen fantasy.

1.5 Masteroppgavens oppbygning

I **kapittel 1** har jeg introdusert oppgavens problemstilling og avgrensning, valg av analyseobjekt og formålet med oppgaven. I **kapittel 2** vil omhandle sjangerteori. Jeg vil ta en gjennomgang av tidligere forskning på fantasy, struktur og likhetene vi finner i eventyret og fantasy. Jeg vil også i dette kapittelet vise til fordeler med narratologi som metode når man skal analysere et litterært verk. Jeg vil også gjennomgå leseteori og den forskning som er gjort på ungdom og lesning av fantasy-romaner, og hvilke fordeler fantasy-sjangeren kan ha på akkurat denne gruppen lesere. I **kapittel 3** vil jeg gå gjennom metode og begrunne hvordan

jeg kom frem til min metode i denne oppgaven. Videre vil jeg i **kapittel 4** gjennomgå norrøn mytologi og hvordan den representerer Odin. I **Kapittel 5** vil jeg først gi en rask oppsummering av handlingen i *Ravnens Hvissen* før jeg så ser på de gude- og heltesagn som er brukt i boken. Analysen av Anne som karakter vil så påfølge med særlig fokus på hva som gjør at hun trenger hjelp. Jeg vil fra analysen av Anne gå videre til å analysen av Odin og hans karakter, og hvordan han kan ses som en hjelper til Anne. Avslutningsvis vil jeg i **kapittel 6** gi en oppsummering i forskjellen på den mytologiske Odin og den Odin vi møter i *Ravnens Hvissen*. Jeg vil også gi et overblikk på hvordan lesning av fantasy kan bidra til at leseren modnes og lærer av det som leses. Jeg vil til slutt peke på andre mulige infallsvinkler for analyser av romanen.

2 Teori

2.1 Tidligere forskning innen fantasy

Fantasy som begrep er omdiskutert og det varierer hva som blir betegnet som fantasy.

Begrepet fantasy vil i denne oppgaven bli diskutert, men oppgaven vil ikke ta stilling til begrepet som begrep. I denne oppgaven vil begrepet fantasy stå som en fellesnevner for film, litteratur og andre former for tekst som har innslag av det fantastiske. Det fantastiske vil være definert som elementer som bryter med vår normale virkelighet. Jeg har valgt å bruke begrepet fantasy, ikke fantastisk litteratur i denne oppgaven. Valget falt på fantasy, da det er det begrepet som står meg nærmest.

I norsk kontekst har Tor Åge Bringsværd og Jon Bing tidligere forsøkt å innføre fabelprosa som den norske varianten til fantasy (Bing, J og Bringsværd. Å, 1967). Fabelprosa slo aldri gjennom som begrep, dette har gjerne noe med at fantasy allerede hadde etablert seg som begrep og flere var blitt fortrolige med å bruke det.

Det mangler en klar definisjon på hva fantasy-begrepet inneholder. Mange forstår hva fantasy er, men det er vanskelig å avgrense begrepet i faglige termer. Hans Kvernsjol viser i sin artikkel «*Byggesteiner*» til en utvidet forståelse av fantasy (2016). I denne artikkelen diskuterer han hvorfor det mangler en presis definisjon av begrepet fantasy, og hvordan det er verkene innenfor fantasy og deres forhold til sjangeren som har blitt diskutert, ikke selve sjangeren. Dette har gitt et tomrom, der forskjellige instanser legger forskjellige elementer i sjangeren. Kvernsjol mener at det er fire vesentlige aktører som alle forstår og definerer sjangeren forskjellig; fans, forlag, forskere og forfattere (Kvernsjol, 2016).

Den forståelse fans kan ha er ofte preget av personlig smak og har ofte en upresis begrepsbruk rundt sjangeren, noe som kan være påvirket av hva forlagene markedsfører som fantasy. Markedsføringen bestemmes igjen ut fra faktorer som for eksempel målgruppe og salgstill. Forfatterens forståelse og definisjon er preget ut fra både ståsted som forfatter og fan av samme sjanger. Forskeren vil være preget av sitt fags tenkemåter og begreper, og hva hen ønsker å kommunisere. Det vil si hvordan er teksten konstruert, og hvilken teori kan belyse

tekstens betydning og formmessige grep. Ingen av de nevnte fire gruppene over forholder seg til det samme begrepsapparatet eller har samme forståelse av hva fantasy-sjangeren måtte innebære, og tar ofte ikke inn over seg, eller høyde for, den sjangerforhandlingen fantasy er gjenstand for.

Som nevnt over er fantasy en av sjangrene som favner så bredt at det er uenighet blant ulike aktører om hvorvidt flere verk faller inn under kategorien. Ett eksempel er science fiction. Science fiction inneholder flere av de samme kriteriene som vi gjenkjenner som fantasy, men personlig ville jeg ikke klassifisert science fiction som fantasy, men heller som sin helt egen sjanger, kalt Science fiction.

For å kunne klassifisere en sjanger er det flere punkter som bør være på plass, som for eksempel struktur, størrelse, noen ganger tema og stilnivå. Når vi oppfatter en viss type tekst som en viss type sjanger, er det på grunnlag av disse kriteriene. En gitt sjanger vil utløse en viss type lesning. Ved lesning av fantasy, kreves det en leser som er innforstått og godtar premissene for sjangeren, at her kan det virkelige uvirkelige skje, noe man ikke forventer i andre type sjangre. Alle aktører som har interesse av fantasy-sjangeren trenger ikke det samme begrepsapparatet, men i faglig sammenheng kan det være av interesse.

Per nå brukes det flere forskjellige begrep for å klassifisere forskjellig fantasylitteratur. Fantastisk litteratur, fantasy (high and low), mytisk litteratur, eventyrlig litteratur, mytisk-eventyrlig litteratur, science fiction og skrekklitteratur. Alle de nevnte kan ses på som underkategorier eller grupperinger av fantasy. De inneholder alle deler av eller elementer som er karakteristiske for akkurat denne typen litteratur.

Fantasy har tre hovedteoretikere som har betydd mye for hvordan vi nå forstår sjangeren: Strukturalisten Tzvetan Todorov med *Introduction à la littérature fantastique* (1970), Rosmary Jackson med *Fantasy. The literature of subversion* (1981) og Kathryn Hume med *Fantasy and Mimesis. Responses to reality in Western Literature* (1983).

Tzvetan Todorov definerer fantasy med verk som får leseren til å nøle. I Todorovs definisjon skal verkene være så nære virkeligheten som mulig der man blir usikker på om det som skjer faktisk kan skje. I hans definisjon av fantasy finnes ikke fantastiske elementer som parallelle verdener eller mytiske dyr da de ikke vekker undring. I verk som inneholder slike elementer er allerede leseren innforstått med dette og det uforklarlige er forventet (Todorov, 1975, s. 25).

Rosmary Jackson bygger videre på Todorovs undersøkelser av fantasy og jobber videre med sider av den som hun mener Todorov ikke gikk langt nok inn på (Jackson, 1981). Hun ser på sjangeren med en psykoanalytisk tilnærming og er interessert i de politiske og sosiale rammene for litteraturen. I fantasy, hvor de utroligste ting kan hende, kan forfatteren dikte opp de mest fantastiske stedene. Disse stedene kan ha sosiale strukturer som er veldig forskjellig fra dem leseren er kjent med, og det er her Jacksons teorier viser til et litterært potensiale til å se verden med nye øyne. Men disse utrolige verdene må ha rot i virkeligheten for at man skal kunne definere dem som fantasy, ifølge Jacksons definisjon av sjangeren. Hun er som Todorov klar på at sekundære verdener ikke er representativt for fantasy (Jackson, 1981, s. 4). Hun mener at disse verdenene ikke kan være kritiske til sosiale og kulturelle konvensjoner. Dette betyr at både Rosmary og Todorov aviser verk som *Harry Potter*, *Ringenes Herre* og bøkene om Narnia som fantasy, fordi de ikke har rot til den virkelige verden.

Kathryn Hume er, til forskjell fra Todorov og Jackson, ikke opptatt av å ha en sjangerdefinisjon for det fantastiske. Hun er mer opptatt av å analysere litteraturen ut fra et historisk perspektiv, som dens samtid, funksjon og resepsjon. Der hennes forgjengere har vært ekskluderende, er Hume inkluderende og baner vei for en bred forståelse av fantasy. For Hume er fantasy til stede i alle typer litteratur. I *Fantasy and Mimesis. Responses to western realism* (1984) skriver hun:

By fantasy I mean the deliberate departure from the limits of what is usually accepted as real and normal. (...) This does not mean that I am trying to relabel all western masterpieces" fantasy", but fantasy is an element in nearly all kinds of literature (...). (Hume 1984, xii)

Hume argumenterer for at all litteratur består av to impulser; mimesis og fantasi. Hun mener at higen etter å klassifisere fantasy som sjanger, har fjernet teoretikers evne til å se at mange verk innehar elementer av fantasi uten at de kan bli klassifisert som fantasy (Hume, 1984, s. 8). Hume ønsker en inklusiv definisjon, der fokuset heller blir lagt på funksjonen til de fantastiske elementene i selve teksten heller en klassifisering av verk (Hume, 1984, s. 8).

I Norge er det Åsfrid Svendsen og Øyvind Myhre som har banet vei for definisjon av fantasysjangeren. I *Orden og kaos: virkelighet og uvirkelighet i fantastisk litteratur* (1991) definerer Svendsen fantasy som litteratur der vesentlige innslag er i sterk strid med vanlige normer for ytre sannsynlighet (Svensen, 1991, s. 16). Det vil si at teksten må inneha noe vi

mener er et brudd med hva vi forventer kan skje i den virkelige verden, noe som ville vært naturstridig. Naturstridige elementer kan være alt fra snakkende dyr med menneskelignende adferd, eller parallelle verdener. En parallell verden vil si en verden som eksisterer på lik linje med den virkelige verden, men som bare kan nås via enkelte portaler eller spesielle innganger. Verdenen kan ikke lokaliseres i geografisk eller historisk virkelighet og befinner seg gjerne i en tid lik middelalderen. De parallelle verdenene styres gjerne av samme naturlover som den virkelige verden, som foreksempel samme årstider, tyngdekraft og værphenomen, men inneholder også trolldom og mytiske figurer. Som vi her ser, opererer Svendsen med et vidt begrep som favner flere verk, på lik linje med Hume, men hun har likevell snevret inn sjangerforståelsen fra Humes definisjon. For Svendsen er det bruddene med virkeligheten, som må være av vesentlig karakter og ha en funksjon (Svensen, 1991, s. 16). Jeg må si meg enig i Svendsens definisjon av fantasy. Hennes definisjon gir plass til verk som et flertall av den «allmenne leser» vil kunne klassifisere og gjenkjenne som fantasy.

2.2 High og low fantasy

Den mest tradisjonelle fantasyromanen finner gjerne sted i det som nimmer om et middelaldersamfunn og inneholder fantastiske elementer som enhjørninger, drager, snakkende dyr, trollmenn, kjemper, mennesker med spesielle evner og/eller kvaliteter og andre fantastiske vesener. Det er som regel en pågående kamp mellom det gode og det onde, og en helt med et umulig oppdrag må redde verden fra undergang. Helten i en fantasyroman er som regel en uvillig helt, en såkalt «underdog», som er født inn i en rolle. Helten, som gjerne er motvillig i starten, vil til slutt erkjenne sin posisjon og gjøre det som må til for å redde situasjonen.

Det skilles gjerne mellom «high fantasy» og «low fantasy» (Lothe, 2007, s. 72) I high fantasy befinner vi oss i en alternativ verden som operere med andre naturlover enn vår vanlige verden gjør. Den alternative verden inneholder gjerne menneskelignende vesener, alver, troll, drager og mye magi. High fantasy har gjerne stor rollebesetning, det er en kamp mellom ondt og godt og hovedpersonen er gjerne en uvillig helt. Et godt eksempel på high fantasy er J.R.R Tolkiens *Ringenes herre* (1954-55). I Low fantasy kommer de magiske elementene inn i den

vanlige verden og trenger seg slik inn i den normale virkelyhet. De magiske karakterene eller elementene må i den vanlige verden forholde seg til naturlover slik vi kjenner dem. I den virkelige verden finnes ikke de magiske skikkelsene eller magi, når karakterer av slik art manifesterer seg har de brutt gjennom eller blitt tatt med fra en parallell verden. Fantasy som inneholder parallelle verdener defineres som low fantasy da den parallelle verden befinner seg på linje med den normale verdenen. Dette selv om den parallelle verden ofte opererer med andre lover enn vår vanlige verden. Bøkene til J.K Rowling om *Harry Potter* (1997-07) blir dermed klassifisert som low fantasy, og det blir også *Ravnens Hvisken*.

2.3 Utvikling av en sjanger

Fantasy er en relativ ung sjanger, men den forholder seg til en urgammel fortellerkunst ved å la seg inspirere av eventyr, fabler og sagn. Eventyr, fabler og sagn er alle fortellinger som har hatt et muntlig opphav før de har blitt nedskrevne, og de hadde tidligere en funksjon i samfunnet ved å ta opp og belyse forskjellige problemstillinger.

Fantasysjangeren slik vi nå kjenner den oppstod i Storbritannia på 1850-tallet, som en litterær reaksjon på urbaniseringen i kjølvannet av den industrielle revolusjon (Bøttcher, 2003). I Norge er det den angloamerikanske tradisjonen som har vært mest betydningsfull, fordi det er bøker av denne typen som har preget offentligheten (Bøttcher, 2003).

Fantasy var lenge en sjanger tilegnet barn og unge, noe som gjerne kan forklares med de likhetstrekkende sjangeren deler med eventyr og fabler, og de fantastiske karakterene den type historier bringer med seg. Fantasy-sjangeren er ikke like moraliserende som det eventyr kan være, og den er heller ikke ute etter å skremme slik som skrekklitteratur. Fantasy er ute etter å begeistre vår interesse for det magiske og det overnaturlige.

I den senere tid har flere fått øynene opp for fantasy-sjangeren og alt den inneholder, her godt hjulpet av populærkulturen. Som leser må man godta og akseptere det overnaturlige som naturlig, men det overnaturlige går ikke hånd i hånd med useriøsitet. Man må ikke tro at fantasy som sjanger ikke kan ta opp viktige problemstillinger. Flere viktige tema blir belyst innen fantasy, som utenforskap, rase, annerledeshet, politikk og religion.

Amerikanske Richard Mathews, dikter og professor i engelsk, skriver i *Fantasy: The Liberation of Imagination* (2012)

Fantasy is a literature of liberation and subversion. Its targets may be politics, economics, religion, psychology or sexual. It seeks to liberate the feminine, the unconscious, the repressed, the past, the present, the future (Mathews, 2012, s. xii).

Ved å lage et fiktivt univers, en verden der det utenkkelige kan skje, kan det være enklere å adressere forskjellige samfunnsproblemer og gjøre folk oppmerksomme på dem. For eksempel tar J.K. Rowlings bøker om Harry Potter (1997-07) opp både politisk maktkamp, krig og rasespørsmål. Det samme finner vi i flere andre fantasyverk som Siri Pettersons, *Ravneringene* (2013-2015), J.R.R. Tolkiens *Ringenes Herre* (1954-55), C.S. Lewiss, *Legenden om Narnia* (1950-1956), George R. R. Martin, *En sang om is og ild* (1996-2011), og Marion Zimmer Bradley, *Avalon* (1983).

For nå å nærme oss undersjangeren som *Ravnens Hvisken* tilhører skal vi nå se på nordisk fantasy og hva som kjennetegner den.

2.3.1 Nordisk fantasy

Nordisk fantasy plasserer fortellingene sine i et landskap tilsvarende likt det nordiske landskapet og henter inspirasjon fra gamle nordiske folkeeventyr, mytologi og sagn. Nordisk fantasy som begrep er ikke fullt ut tatt i bruk i Norge, og definisjonen kan enda variere fra forskjellige forlag og andre utgivere. Jeg har i denne oppgaven lagt til grunn science fiction-forfatter og sosiolog Brian M. Stabelfords definisjon fra *The A to Z of fantasy literature* (2009). Han definerer nordisk fantasy som fortellinger som er basert på nordisk mytologi der de nordiske gudene gjerne står i spissen (2009, s. 303).

Denne typen fantasy er i vinden som aldri før, og det produseres et stort antall fantasyromaner som faller inn under Stabelfords definisjon. Bøker som *Ravneringene* av Siri Pettersen (2013-2015), Trilogien *Ravnens Hvisken* av Marlene Sølvesten (2016-18), *Song for Eirabu* av Kristine Toftes (2009-2012), *Engelsforstrilogin* av Mats Strandberg og Sara Bergmark

Elfgren (2011-2013), *Abbadons arv* av Sven Damgaard Ørnstrups (2010-2013) og *Traia Trilogien* av A. Rune (2011-2018), er alle gode eksempler på dette.

Mye av fantasylitteraturen bygger på eldre mytologiske fortellinger, legender og sagn, og presenterer litteratur som kan fortelle oss noe om vårt opphav.

Mennesker har fortalt historier og legender i all tid, og det er disse gamle fortellingene fantasy-sjangeren har tatt til seg. De mytiske fortellingene kjennetegnes gjerne ved at de beskriver opprinnelsen til verden eller samfunnet. De handler om mennesket, guder og andre mytologiske figurer, og er gjerne knyttet til viktige verdier i samfunnet.

Man kan gjerne si at mange av de historiske fortellingene, som Aesops fabler, Homers, *Iliaden* og historiene fra *Tusen og en natt*, faktisk er veldig tidlige utgaver av fantasy. Uansett om man er enige i den påstanden eller ikke, er det klart at det er enkelte historiske verk som har hatt mer påvirkning på moderne fantasy enn andre i form av at de har vært til inspirasjon for flere fantasyromaner. Tradisjonell fantasy, gjerne fantasy skrevet etter 1800-tallet, gjenspeiler ofte et middelaldersamfunn. Middelaldersamfunnet ligner ofte den europeiske middelalder, men i den siste tiden vil jeg si at vi kan se et skifte, et skifte mot det nordiske.

2.4 Struktur i fantasy

Strukturen fantasy-sjangeren bruker er som sagt tilnærmet lik eventyrsjangeren. Den russiske språkforskeren og folklorist Vladimir Propps forskning på morfologien i Russiske folkeeventyr har gitt god hjelp til analyse av nettopp eventyr. Propp har, på bakgrunn av sin undersøkelse av 100 russiske folkeeventyr, kommet frem til at det er visse strukturer som alltid opptrer i eventyret. Propp argumenterer for og viser i *Morphology of the Folktale*, utgitt i 1928 og oversatt til Engelsk i 1958, hvordan de forskjellige karakterene og handlingsforløpene vi finner i eventyret har strukturelle trekk. Det vil si at enkelte hendelser/funksjoner alltid finnes, og at det bare er persongalleriet som endres (Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A, 1968, s. 47). Propp fant frem til 31 komponenter som finnes innen oppbygningen og handlingsgangen innen et eventyr. Under

har jeg forenklet listet de 31 komponentene som Propp viser til i kapittelet *The Functions of Dramatis Personae* i boken *Morphology of the Folktale* (1968).

1. Et familiemedlem forlater hjemmet og helten introduseres
2. Helten får ett forbud. Du må ikke se inn her, du må ikke gå ned den veien
3. Forbudet overholdes ikke. Motstanderen eller skurken introduseres
4. Motstanderen eller skurken i eventyret prøver å hente til seg informasjon. Hvor er ungene eller hvor er juvelene
5. Skurken/motstanderen mottar informasjon om sitt offer
6. Skurken/motstanderen prøver å lure til seg offerets eiendeler eller selve offeret
7. Offeret faller for skurken/motstanderens løyner, og på grunn av det hjelper skurken
8. Skurken/motstanderen skader et familiemedlem eller et familiemedlem mangler noe
9. Mangelen eller skaden blir kjent og helten blir bedt om, eller kommanderes til å gjennomrette skaden
10. Helten aksepterer oppdraget
11. Helten forlater hjemmet sitt
12. Helten blir overfalt, testet eller forhørt. Prøvelsen legger grunlaget for at helten kan motta et magisk hjelpemiddel av en giver
13. Helten overkommer prøvelsen
14. Helten mottar det magiske hjelpemiddelet
15. Helten beveger seg i retning av det han søker
16. Helten møter sin motstander til kamp
17. Helten blir merket. Dette kan være et arr eller en ring eller et tørkle
18. Motstanderen blir beseiret
19. Feilen eller mangelen blir gjenoprettet
20. Helten vender hjem
21. Helten blir forfulgt
22. Helten blir reddet fra forfølgeren
23. Helten returnerer hjem, men blir ikke gjenkjent. Eller han ender opp i et fremmed land
24. En falsk helt utgir seg for å være helten og krever heltens belønning
25. En vanskelig oppgave blir forlagt helten

26. Helten utfører oppgaven
27. Helten blir gjenkjent
28. Den falske helten blir avslørt
29. Helten forvandles og opptrer gjerne i ny skikkelse
30. Skurken/motstanderen blir straffet
31. Helten gifter seg og bestiger tronen

Propp lister punkt 8 som der hvor hovedhandlingen begynner. Punkt 1-7 er mer sett på som en introduksjon til eventyret (Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A, 1968, s. 31). Handlingene trenger ikke skje i den rekkefølgen de er satt opp i listen over, og alle punkt trenger ikke nødvendigvis være med i alle eventyr. Den eneste funksjonen som alltid må være tilstede er mangelen eller skaden på et familiemedlem, jamfør punkt 8 (Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A, 1968, s. 65).

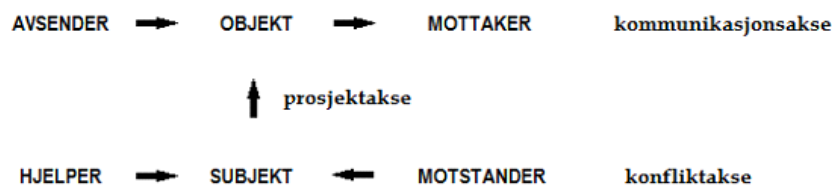
For å utføre funksjonene over har Propp listet et persongalleri med syv roller. Tallene satt i parentes korresponderer med handlingene de kan være relatert til i et eventyr (Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A, 1968, s. 79-80).

1. Motstanderen/skurken (8, 16, 20, 21)
2. Donoren/giveren (12, 14)
3. Hjelperen eller hjelpemiddelet (13, 19, 22, 25, 29)
4. Prinsessen og hennes far (17, 25, 27, 28, 30, 31)
5. Oppdragsgiveren (9)
6. Helten (10, 11, 13, 31)
7. Den falske helten (10, 11, 13, 29)

Det samme gjelder for persongalleriet som for funksjonene i eventyret. Ikke alle trenger å være til stede i alle eventyr, og en person kan i eventyret inneha flere av rollene listet over. Persongalleriet er heller ikke fastlåst til mennesker. Rollene kan være spilt av dyr eller gjenstander, og de kan også vær en kvalitet hos en av karakterene (Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A, 1968, s. 80-83).

Propps system ble senere videreutviklet av den litauiske språk- og litteraturforsker Algirdas Julien Greimas. Greimas har, etter videreutvikling av Propps arbeid kommet frem til

«aktantmodellen». Aktantmodellen er en modell for fortellingens grunnleggende struktur. Greimas fant frem til enkelte «aktanter» som styrer handlingen i ett eventyr. En aktant er en figur, egenskap, et fenomen, en gjenstand eller en person i fortellingen. Modellen inneholder, som vist nedenfor, avsender, objekt, mottaker, hjelper, subjekt og motstand. Enkelt kan dette forklares ved at subjektet skal nå sitt objekt, men på veien vil det møte både motstand og hjelp².

Aktantmodellen har mottatt kritikk for å være begrensende for andre type tekster, og er egentlig mest brukende for nettopp analyse av eventyr.

Måten fantasyfortellinger er bygget opp er tilsvarende likt eventyr, og mange av de samme elementene er til stede. Det foreligger en helt, gjerne en uvillig eller forutbestemt, som må redde verden fra undergang, og på veien møter helten motstand fra krefter som ikke ønsker at hen skal lykkes. En av de 31 komponentene til Propp er hjelperen. Hjelperen er sentral i alle eventyr og kan fremstå som magiske gjenstander, personer eller egenskaper iboende hos helten som hjelper for å overvinne motstanderne (Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A, 1968, s. 80- 83). Fantasy inneholder flere av funksjonene og persongalleriet som Propp har definert, og de følger samme struktur slik at de er lette å sette inn i Greimans aktan-modell. Til tross for at strukturen i fantasy likner eventyrets struktur og de gjerne inneholder mange av de samme elementene og persongalleri, er fantasy en langt mer kompleks sjanger.

Maria Nikolajeva tar for seg forskjellene mellom fantasy og eventyr i artikkelen *Fairy Tale and Fantasy: From Archaic to Postmodern* (2003). Hun har sett på hva som skiller den

² Illustrasjonen er hentet fra snl.no

moderne fantasyromanen fra eventyret. En av de største forskjellene er hvor låst eventyret er til sin sjanger (Nikolajeva, 2003, s. 139). Fantasy på sin side, låner fra en mengde sjangre inn i sin egen. Vi finner innslag av romantikk, mysterier, sagn, innslag av både kristne og hedenske symboler og magi.

Også fantasyromanen har en helt som må ut på et oppdrag, hen møter hjelpere og motstand og har et oppdrag å fullføre. Helten vi finner i fantasy er til forskjell fra eventyret gjerne en uvillig helt som må vokse inn i rollen sin. De viser gjerne ikke heltemot fra første stund og de har muligheten til å feile i oppdraget sitt. En helt fra eventyret har ikke denne muligheten til å feile. Heller ikke den lykkelige slutten på et eventyr, som ofte ender med giftemål, er noe vi ser innen fantasy, hvor det ikke er enden som er målet for helten, men reisen.

De magiske komponentene som snakkende dyr, trollmenn, tryllestaver, drager og troll som vi møter i fantasy er nedarvet fra eventyr, men de blir modernisert og gjerne satt i andre situasjoner i fantasyromanen enn hva man ser i eventyret. Som nevnt tidligere er selve eventyrstrukturen i bruk innen fantasy. Vi har helten som blir sent ut på en reise, helten møter hjelp og motstand, utfører sin plikt, for så å returnere hjem. Den verden helten befinner seg i, eller er del av, er som regel truet av undergang og det er en kamp mellom det onde og det gode. Dette er også hentet fra eventyret, samtidig som at rollene er mer nyansert innen fantasy. Det er ikke alltid like klart hvem som er de gode og hvem som er de onde, og karakterene kan skifte fra den ene til den andre siden gjennom fortellingen. I eventyret vil du ikke finne disse uklare rollene, dersom en karakter har blitt tildelt rollen som god i et eventyr har hen ingen mulighet for å endre den. Innen fantasy har karakterene som nevnt over muligheten til å utvikle seg, og valg de må ta er ofte moralsk vanskelige uten et klart rett eller galt svar.

Valg som av leseren først kan oppfattes som dårlige kan ved en senere anledning bli sett på i lys av formidlende omstendigheter når leseren får ta del i det bakenforliggende som gjorde at akkurat dette valget ble tatt. At karakterene kan utvikle seg og vokse gjennom fortellingen gir karakterene mer dybde og de blir lettere å assosiere seg med. De er ikke absolutt onde eller absolutt gode, de kjemper mot indre demoner, og de vokser med erfaring.

Eventyret og fantasyromanen/sjangeren skilles også på måten tid og sted blir brukt i handlingen. I eventyret har vi ubestemt tid og sted, for eksempel har vi åpninger som «Det var en gang (...)», «bak de syv blåner» eller «i skogen». Innen fantasy er plasseringen både i tid og sted spesifisert. Det vil si at man kan befinne oss i en alternativ verden, men den har en

spesifisert plassering og tid, for eksempel i *Ringenes Herre* (1954) hvor vi befinner vi oss i Midgard en gang i middelalderen. Vi kan i andre sammenhenger, som i *Harry Potter* (1997), befinne oss i vår egen samtid i London, men også i en parallell trollmannsverden satt til en middelalder-lignende tid.

Bruken av definert tid og sted henger gjerne sammen med fantasyfortellingens hensikt til å fremstå som sannhet. Sjangeren ønsker en leser som godtar premissene som ligger til grunn for å kunne oppleve fortellingen som sannhet. Da hjelper det å ha en spesifisert verden, by, land eller bygd. Eventyret med sin ubestemmelige tid og sted oppfordrer ikke leseren til å godta fortellingen som sannhet, det har den ingen behov for. Myter på den andre siden, vil gjerne at tilhøreren skal oppfatte den som sannhet.

2.5 Nødvendigheten av en hjelper

Hjelperen har en vesentlig rolle innen eventyr og er listet av Propp som en av de dramatiske karakterene som må finnes i et eventyr. En hjelper kan opptre som forskjellige ting eller karakterer, en magisk gjenstand, et snakkende dyr eller en personifisert karakter. Hjelperen kan også være en kvalitet hos helten som kommer frem ettersom historien utvikles og som hjelper vedkommende til å nå sitt mål. Propp argumenterer for at en hjelper ofte kan starte som en «donor», en som gir helten en magisk agent for så å gjengjelde helten senere (Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A, 1968, s. 79).

Hjelperne vi finner i fantasy innehar de samme kvalitetene som en hjelper hentet fra eventyret. Helten i et eventyr kan møte på forskjellige type hjelpere, den villige og den uvillige. Den villige ønsker å hjelpe helten og bidrar etter evne, imens den uvillige hjelperen ender opp med å hjelpe helten uten selv å ønske det. Det kan for eksempel være en trollmann som gir helten en gåte å løse. Dersom helten ikke klarer å løse gåten må hen gi fra seg noe trollmannen ønsker, men om helten klarer å løse gåten må trollmannen gi fra seg fordelen og blir på denne måte en uvillig hjelper. En annen karakteristikk på hjelperen som Propp lister er veiviser. Hjelperen er gjerne medvirkende til å vise veien videre for helten, villig eller uvillig, hvor hjelperen er en bidragsyter til fortellingens fremgang. Profetisk visdom er også ilagt hjelperen, fordi hjelperen allerede er klar over hva som vil skje i fremtiden og innvier helten i

denne visdommen (Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A, 1968, s. 81).

Som vi ser, har hjelperen en sentral rolle der hen bidrar til å hjelpe historien videre og helten med å nå sitt overordnede mål. Hjelperne har konkrete oppgaver og fyller alle en rolle i fortellingens utvikling. Hvem hjelperen er fremtrer ikke alltid like klart i alle fortellinger, og det er ofte flere som innehar hjelper-rollen i en fortelling. Hjelperen står i et dynamisk forhold til motstanderen, noe som betyr at en dynamikk av motstand og hjelp må være på plass for å få frem heltens utvikling, vansker og hvordan hen overkommer vanskene. Dette skaper et spennende plott som gir karakterene dybde, som igjen gir rom for innlevelse.

2.6 Narratologi som metode

Narratologi er læren om fortellende teksters struktur, og brukes i dag også synonymt med fortellerteori (Aaslestad, 1999, s. 7). Det er termen narratologi, ikke fortellerteori, som vil bli brukt i denne oppgaven.

I et narratologisk perspektiv blir det interessant å sirkulere ut et enkeltelement og fokusere analysen rundt den fremfor å se på flere enkeltelementer.

Med nærlesing som metode for å analysere teksten vil jeg oppnå innsikt i verkets narrative struktur og muligheten til å sette søkelys på hvordan teksten er strukturert for å gi de forskjellige karakterene spillerom. Dette åpner for en dypere visshet om hvilke karakterer som er av mer vesentlig betydning for fortellingens gang enn andre. Med en klar tanke for hva man ser etter i teksten, vil en ved å nærlese kunne fange opp detaljer som ikke var tilgjengelig ved første lesning. Vi kan ved å besøke teksten flere ganger se eller kjenne igjen ting, personer, steder eller gjenstander, som ved første lesning ikke virket relevante, som faktisk var avgjørende for fortellingens utfall.

Narratologien som begrep dateres ofte til 1972 og utgivelsen av Gerard Genettes utgivelse *Discours du récit* (fortellingens diskurs), imens andre daterer den noen år tidligere med arbeidene til Tzvetan Todorov (Aaslestad, 1999, s. 1). Narratologi er nå et allment akseptert

begrep innen litteraturvitenskapen, og har utviklet seg fra de rigide strukturalistiske arbeidene fra 70-tallet. Narratologien har mottatt mye kritikk for skjematisk struktur og fokuset på lingvistisk tegnteori. Et begrep som *synsvinkel* blir først interessant innen narratologiens verden om hele teksten blir sett på med det for øyet, noe som igjen fremmer narratologiens bånd til grundighet og struktur. Dette båndet, som i seg selv kan bli en fallgrube, og man kan ende opp med å lage for store systemer enn hva som er av interesse i den enkelte tekstanalyse (Aaslestad, 1999, ss. 13-14). Å følge en streng og metodisk narratologisk lesning av et verk kan gjør at man går glipp av andre interessante observasjoner, men vil også få frem deler i teksten som kanskje ikke ellers kommer tydelig nok frem. På grunn av at narratologi som metode fokuserer på selve teksten og hvordan den blir fortalt, vil narratologi i min analyse hjelpe meg med å finne de strukturene jeg er ute etter.

2.7 Stadier av lesning

Hvem som er mottaker av boken og hvordan den leses vil også være viktig å få med inn i min analyse. En sentral skikkelse innen leseforskning er, A. J. Appleyard. Han har med sin bok *Becoming a reader: the experience of fiction from childhood to adulthood* (1991) inspirert av kognitiv psykologi sett på leseutvikling og hva som gjør at vi utvikler oss som lesere. I sin forskning har han kommet frem til at det finnes 5 stadier innen leseutvikling. Det er viktig å merke seg at det alltid vil være individuelle forskjeller i leseutvikling og at ikke skjemaet derfor ikke må brukes på en for slavisk måte.

De fem forskjellige stadiene av leseutvikling er: (1) Leseren som spiller – tidlig barndom, (2) Leseren som helt/heltinne – senere barndom, (3) Leseren som tenker – ungdom, (4) Leseren som tolker – senere ungdom/ung voksen og (5) Den pragmatiske leseren – voksen (1991, s. 14-15).

Det er punkt tre, leseren som tenker, som vil belyse min analyse. Ungdommen som leser blir av Appleyard beskrevet på følgende måte:

The adolescent reader looks to stories to discover insights into the meaning of life, values and beliefs worthy of commitment, ideal images, and authentic role models for imitation.

The *truth* of these ideas and ways of living is a severe criterion for judging them (Appleyard, 1991, s. 14)

Som vi ser over, er det viktig for ungdom å kunne identifisere seg med karakterer de møter i bøker. Ungdom leser for å forstå verden rundt seg og for å finne sin vei mot voksenlivet. Selve det å kunne identifisere seg med hovedpersonen er spesielt viktig for ungdom (1991, s. 100). Det kan for eksempel være at det å kjenne på at det kunne vært dem, får dem til å tenke. Appleyard påpeker også at ungdom ofte leser bøker der det ikke er klare retningslinjer på hva som er ondt og godt (1991, s. 99). Ungdommen er i ferd med å utvikle sin egen indre moralske kompass for hva de mener er riktig og galt, og gjennom litteraturen får de opplevd situasjoner de ellers ikke vil oppleve.

Det Appleyard sier om ungdommen som leser med hovedvekt på det å kunne identifisere seg med hovedpersonen, står som et viktig perspektiv i min analyse. Innen fantasy finner vi som nevnt tidligere som regel en hovedperson som er i utvikling og som ikke riktig vet hvem hen er. Dette skaper gjenkjennelse for ungdom, som også er i en alder full av søken etter egen identitet og hvem man vil eller ønsker å bli. Fantasyromanen kan også bli en plass hvor ungdom kan «rømme» fra virkeligheten i en vanskelig tid. Fantasy-sjangerens unike måte å kunne forholde seg til det magiske og til andre utrolige verdener gir leseren en annen dimensjon virkelighetsflukt. En virkelighetsflukt der de kan identifisere seg selv med og kjenne seg selv igjen i karakterene og deres kvaler.

Torgeir Haugen skriver om viktigheten av lesning av fantasy for ungdom i artikkelen «Barn treng eventyr og mytar» (Håkensen, 2022). Han tar til orde for at fantasy gir ungdom rom for å håndtere indre uro og store følelser. Ved å leve seg inn i fantasy-historien, og å kunne kjenne på store følelser som frykt, kjærlighet, hat og medfølelse, kan hjelpe ungdom med å løsne opp litt i sine egne indre spenninger (Håkensen, 2022).

Haugen har i *Overindividuelle kulturformer: tradisjon og erfaring for barn og unge i individualismens tidsalder* (2022) tatt til orde for hvordan den mytiske fortellingen overskrider det analytiske og realsitiske fordi det også skal tilfredstille menneskets psyke. Dette begrunner han med at mytene kan velge former som appellerer til psyken framfor å velge en vitenskapelig fremstilling av samme forhold (Haugen, 2022, s. 42). Dette betyr at en også i fantasy-sjangeren vil kunne ta valg for å appellere til leserens psyke. Mytologier baserer seg på fellesefaringer, erfaringer som er erfart og nedarvet gjennom generasjoner.

Romanen tar ikke del i disse felleserfaringene, men det gjør altså mytologier (Haugen, 2022, s. 43). Ungdom kan gjennom de overindividuelle sjangerene få ta del i felleserfaringene, og lære gjennom disse. Haugen skriver at gjennom å identifisere seg med andre og deres situasjon, eller gjennom litteratur vil man kunne få innsikt i andre personer (Haugen, 2022, s. 43-44). Både kunst og litteratur kan være viktige møtesteder hvor en rekke forskjellige situasjoner kan belyses. I litteratur blir også følelser verbalisert. Dette gir barn og ungdom viktig mentaltrening i og med at det blir satt ord på følelsene hos karakterene og situasjonene de befinner seg i. Mentaltreningen kan hjelpe barn og unge med å tilegne seg verktøy for å kontrollere egen psyke, fordi de lærer å regulere egne følelser basert på det de har lært gjennom litteraturen (Haugen, 2022, s. 43-44).

Dette perspektivet innebærer at ungdom gjennom å lese fantasy som bygger på mytologier, kan få tilgang til overindividuelle erfaringer, og at de kan lære av det de fiktive karakterene opplever.

2.8 Mytologi i fantasy

Fantasy-sjangeren intregerer som nevnt skikkelser, hendelser og narrative elementer fra ulike myter og sagn. Sjangeren har en spesiell posisjon i litteraturen, fordi historiene den forteller inneholder elementer som ikke kan være virkelige. Dette gjør at gamle mytologier og sagn med sine overnaturlige vesener, for eksempel fra den norrøne mytologien som inneholder både dverger, kjemper og drager, ikke virker malplassert i fantasy. Det unaturlige tilhører fantasy like mye som det tilhører myter og sagn, og det er denne sjangerlikheten som gir fantasy den unike muligheten til å bruke av mytologiene. Mytene som inspirerer fantasy-romaner er flerfoldige, de kan være gjengitt helt eller delvis, og det er ikke unormalt å finne referanser til flere mytologier i en og samme fantasy-bok. Tolkiens *Ringenes Herre* er eksempelvis inspirert av både keltisk og norrøn mytologi, finske sagaer og inneholder referanser til både *Beowulf* og *Sir Gawain and the Green Knight* (Attebery, 2014, s. 2). I et litteraturvitenskapelig perspektiv er det imidlertid ikke bare det at fantasy tar i bruk mytologiske elementer som er interessant, men også *hvordan* de tas i bruk. Hvilken funksjon er det myten fyller i den aktuelle fantasy-romanen? Vi kan se at mytologier som blir gjengitt i fantasy ofte får ny vitalitet, mening og aktualiseres igjen.

Ved å ta i bruk gamle myter kan fantasy kommenterer vår virkelighet, og gi oss muligheten til å gjenoppdage og forstå hvilken posisjon de gamle mytene hadde i datidens samfunn, og deres sosiale og politiske makt (Attebery, 2014, s. 3 til 4). Attebery mener at fantasy har en unik posisjon til å ta opp og diskutere motsigende påstander om myter og deres posisjon i vårt moderne samfunn, og han tilskriver fantasy denne muligheten fordi sjangeren i seg selv aksepterer og forventer at det umulige og fantastiske oppstår. Det er ikke mulig å lese fantasy og tro at det som skjer i handlingen også kan skje i vår virkelige verden. Når man leser fantasy må man akseptere at innen denne sjangeren er det faktisk det umulige som er mulig. Det er akkurat denne forventningen som gir fantasy muligheten til å kommentere på de store spørsmålene uten konsekvenser. Sjangeren er sett på som «ikke sannhet», og det er derfor den står i en unik posisjon mot andre sjangre (Attebery, 2014, s. 21).

Fantasy bruker elementer av mytologien for å kommentere på aktuelle problemstillinger i samfunnet som for eksempel klasseforskjeller, rasisme, utenforskap, annerledeshet og politikk. Sjangeren bærer med seg et budskap om forståelse og aksept for andre, og muligheten til å endre og bedre seg som levende vesener.

Som tidligere beskrevet, er fantasy inspirert av alle verdens myter, både eldre mytologier som den keltiske, greske eller norrøne og nyere historier fra kristendommen. Fantasyfortellingene trekker linjer mellom og henter inspirasjon fra flere forskjellige myter og sagn, og bidrar på den måten til at verdens mytologier igjen kan oppstå og bli aktuelle. En av de mytologiene som er til inspirasjon for flere fantasy-romaner er den norrøne mytologien. Den norrøne mytologien har vært til inspirasjon for utallige fantasyromaner, nye som gamle, og den fortsetter å inspirere. Hvorfor den norrøne mytologien er så populær kan ha med populariteten den fikk i romantikken der gamle myter igjen ble en del av litteratur, musikk og billedkunst. En annen mulighet er at mytologien egner seg godt til bruk, fordi den er godt nedtegnet. Det finnes flere dikt og gude- og heltesagn som innehar store persongallerier og gode beskrivelse av landskap.

I *Ravnens Hvissen* er det den norrøne mytologien som er inspirasjonskilden til forfatteren. I romanen finner vi kjente norrøne tekster gjengitt i sin helhet, flere karakterer fra mytologien og den parallelle verden er satt til klassisk skandinavisk middelalder.

3 Metode

Mennesker er opptatt av å finne mening i mgivelsene sine, og dette strekker seg også inn i fortolkning av tekst. Hermeneutikk betyr tolkningslære, og den bunner ned i hva det vil si å forstå og skape mening ut av noe. (Gripsrud, 1999, s.136). Hermeneutikkens historie kretser omkring meningsbegrepet, både filosofisk og metodisk.

Hermeneutikken har tradisjon tilbake til antikken, der den var en metodisk tilnærming for å skape mening i gamle tekster som til dels var blitt vanskelige å forstå eller som ble oppfattet som moralsk problematiske. Den utviklet seg så til en metodelære for å forstå den «egentlige» meningen med tekster innenfor teologi og jus, det vil si Bibelen og Loven (Gripsrud, 1999, s. 136).

Nå vi leser en tekst vil forståelsen vår av den springe ut fra hvilke forutsetninger vi har. Det vil si vårt kunskapsnivå, erfaringer og holdninger. Disse vil alle påvirke hvordan vi opplever og tolker teksten vi leser. Hans-Georg Gadamer kaller disse forutsetningene for «fordommer», som ikke er individuelle, men kollektive og historisk bestemte. Fordommene er språklig, kulturell, politisk og historisk forkunnskap leseren har. Lesere veksler mellom del- og helforståelse, og man er avhengig av å forstå delen for å forstå helheten. Dette prinsippet kalles *den hermeneutiske sirkel* (Gripsrud, 1999, s. 136). Delene forstås i lys av helheten, og helheten i lys av delene. Dette gjelder på flere nivå: en roman er en del av en større kulturell helhet, men et kapittel i en roman er også en del av romanens helhet.

Dette vil si at min fortolkning av *Ravnens Hvisken* vil være påvirket av min bakgrunn, og hva jeg vil få ut av min analyse. For å gjennomføre en analyse må teksten gjennomgås på en strukturert måte.

En slik lesning er innen litteratur-teori kalt nærlesing. Når vi nærleser, leser vi teksten nøye med tanke på å forstå hvordan teksten er bygget opp for å plukke opp skjulte strukturer. Når vi nærleser, leser vi teksten med særlig oppmerksomhet etter det vi er på jakt etter. Det betyr ikke at vi som leser ikke kan finne skjulte strukturer og andre meninger i vår nærlesning.

3.1 Forarbeid til lesning av *Ravnens Hvisken*

Valget av litterært verk falt på *Ravnens Hvisken* da jeg allerede hadde lest deler av trilogien og viste at den inneholdt element som jeg intresserer meg for, som for eksempel det norrøne. Jeg hadde også lagt merke til at flere av aktantene vi finner i eventyret også befinner seg i fantasy. En av disse er hjelpekarakteren, som jeg ikke har sett at andre har skrevet om i forhold til fantasysjangeren.

Jeg tenkte derfor at denne fantasy-romanen ville passe god til og ville bli en interessant analyse av Odin som hjelpekarakter.

Fremgangsmåten min ble å nærlese romanen flere ganger med særlig forkus og oppmerksomhet på forbindelser for å finne strukturen og oppbygningen av romanen. Ved nærlesning fant jeg forbindelser, ikke bare mellom kapitlene, men også mellom bøkene. Forbindelsene jeg fant ga gjerne frempek på det som kom til å skje i neste kapittel og gjerne også hva som skjer i en av de andre bøkene. Forbindelsene mellom karakterene; som i sum dreier seg om hva som driver plottet videre, ble en viktig del av min lesning.

Kompleksiteten i denne fantasy-romanen legger til rette for flere tolkningsmuligheter, men mitt valg falt som sagt på Odin som hjelper til hovedpersonen Anne. Jeg gikk så i gang med å lese teori om hjelperfunksjonen, og begynte å jobbe mer systematisk med Odins hjelpefunksjon der han er en hjelper på ulike nivå. Da Odin også hjelper hovedpersonen med personlig utvikling i denne ungdomsromanen, åpnet det for å se på forholdet mellom fantasysjangeren og påvirkningen karakterene innen den kan ha på leseren. Jeg leste derfor leseteori med forkus på Appleyards forskning som sier at ungdom relaterer til og lærer av karakterene de finner i fantasy.

Hermeneutisk sett er masteroppgaven en nærlesning av hvordan hjelperen Odin bidrar til heltens utvikling, hvor særlig delene om Odin og Anne, og samspillet mellom dem, har stått i fokus for tolkningen av romanen som helhet. Andre hjelpere og andre aspekt ved romanen kunne også vært gjenstand for mer omfattende analyse, for eksempel tematiske perspektiv på fremmedfrykt, rasisme og kjønn, men dette faller utenfor denne oppgaven på grunn av

omfang. Nærlesingen og interessen for den litterære tekstkonstruksjonen har blitt imidlertid blitt komplementert av perspektiver på romanens forhold til mytologien, og romanens tolkningsmuligheter for leseren, siden *Ravnens Hvisken* er en ungdomsroman.

4 Norrøn mytologi og guden Odin

Det vi kjenner fra den norrøne mytologien er fra gamle heltesagn og myter. Det er i disse mytene og heltesagnene vi aner kjernen i hvordan den førkristne religionen ble praktisert. Disse historiene er overlevert oss gjennom flere forskjellige kilder som den eldre og den yngre Edda-diktningen. Dette er historier og sagn som har vært overlevert muntlig i flere generasjoner før de i middelalderen ble nedskrevet av lærde skaldere. Det man må ta med i betraktningen når vi i dag skriver om norrøn mytologi er at skaldene som skrev ned historiene var kristne. Dette gjør at vi ikke med sikkerhet kan peke på at «slik var mytologien», og «dette var slik de praktiserte forskjellige ritualer», men må forstå at skaldene som nedtegnet historiene kan ha farget dem med sine subjektive forestillinger.

Myter og sagn har vært brukt av mennesker til å formidle innsikt i eksistensielle valg, dilemma eller advare mot farlige steder i all tid. Ved å lage en historie med oppdiktete personer eller ved bruk av guder, kunne man ta opp vanskelige temaer og advare mot farlige tilstander og ting, eller opplyse folket.

En av Norges fremste religionsforskere, Gro Steinsland, gir en innføring i norrøn religion og mytologi i *Norrøn religion: Myter, riter og samfunn* (2005), hvor hun beskriver at myter og hellige fortellinger var viktige elementer i den norrøne kulturen. Det ligger til grunn i enhver kultur en hovedfortelling som blir gjenskapt og omformulert gjennom tidene. Denne typen fortellinger har fungert som modeller for menneskelig atferd og samfunnsdannelse, og de er essensielle i tolkningen av hvordan mennesker faktisk levde og tilba det gudommelige i de nordiske landene (Steinsland, 2005, s. 29).

Innen norrøn mytologi er det de ulike mytene som forklarer gudeverdenen og kosmologien. Mytene er overlevert muntlig fra en person til den neste, og omhandlet gudommelige vesener og deres kvaler. De forteller både om jordens opprinnelse og ende. Det er en variasjon i mytene, der noen av dem har vært kjent i hele det nordiske området, mens andre har hatt et mye mer lokalt opphav.

Gudesagn som *Voluspå* og *Vavtrudnesmål* er eksempler på sagn som har fungert som forklaringsmodeller for folket. *Voluspå* er volvas spådom og man finner den i *Den eldre Edda*. Her forteller volva om hva som var før, om verdens opprinnelse, og om hvordan ondskap ødela for den tidlige gullalder. Hun spår så verdens undergang og gjenoppstand. En volve var en spåkvinne som i førkristen tid ofte var meget respektert og som drev med seid og spådom. I diktet er det Odin som ber volven fortelle om de eldste dager. Flere ganger i diktet henvender hun seg tilbake til Odin og spør, «vet de nok nå, eller hva?» (Eggen, 2018, s.25). Hun forteller også om hva Odin gjorde ved Mimes brønn. Odin er også enentral skikkelse i gudesagnet *Vavtrudnesmål*. I denne historien oppsøker Odin Vavtrudner, som er den viseste jotnen innen norrøn mytologi. Historien omhandler spørrekonkurransen dem imellom for å finne ut hvem som er den viseste. Både *Voluspå* og *Vavtrudnesmål* tilhører *Den eldre Edda* og er gudesagn, fortellinger om gudene og deres handlinger. Andre myter omhandler andre skikkelser og personer. I Norge finner vi for eksempel historien om Nøkken. Nøkken er et forferdelig vesen som bodde i innsjøer, tjern og elver, og historien om ham skulle skremme barn og unge vekk fra dem for å unngå drukningsulykker.

De norrøne mytologier og gude- og heltesagn er enda relevante i vår tidsalder og viser at mennesket fortsatt dveler med de samme problemstillingene som før, og jobber med krevende følelser som stolthet, fordommer, begjær, ære og forskjellen på hva som er rett og galt.

Odin er i den norrøne mytologien kjent som den mektigste åsen. Snorre betegner ham som Allfaderen i *Gylfaginningen* og setter ham da som overhode for hele gudeflokken (Haavardsholm, 1996, s. 63;Steinsland, 2005, s. 165). Det eksisterer flere kilder til historier om Odin enn noen annen norrøn gud.

At det er skrevet mer om Odin enn andre guder henger sammen med at Odin var diktetekunstens gud, noe som i sin tur har gjort at skaldene ofte nevner ham i sine fortellinger. Odin er også en av de eldste gudene vi kjenner. Fra vikingtidens skapelsesmyte blir vi fortalt at Odin er født av en jotunkvinne, og han er også den som skaper menneskene i den norrøne mytologi. Dette gjør han ved å drepe ur-jotnen Yme sammen med brødrene sine og skaper den menneskelige verden av kroppsdelene hans. Odin viser seg gjennom historien som en gud som med alle midler søker kunnskap og kontroll over kosmos (Steinsland, 2005, s. 166). De norrøne gudene var ikke allvitende eller allmektige, de måtte selv kjempe for å få tak i kunnskap og kompetanse for å videreutvikle seg som guder, noe som kommer frem i flere av gude- og heltesagnene.

Odin er den guden fra historien som har gått lengst for å tilegne seg kunnskap. For eksempel i *Hávamál*, vers 138, kan vi lese om når han henger seg i Yggdrasil for å hente ut runer som vil gi ham kunnskap fra dødsriket.

Eg veit at eg hekk på vindalt tre netter heile nie, med geir-odd sára og gjeven Odin,
gjeve sjølv til meg sjølv oppå det treet som ingen veit kvar det av rotom renn
(Mortensson-Egnund, 2018).

Han forhører volver om fortid og fremtid, ofret ett øye for å drikke av Mimes brønn, og han samtaler med Mimes hode. Han hadde to ravner, Hugin og Munin, «Tanke» og «Minne», som fløy over verden hver dag for å hente kunnskap hjem til ham. På lik linje med de andre gudene, må Odin jobbe for å holde sin posisjon og han må ofre mye for å holde statusen sin som den vise gud. Som nevnt tidligere er Odin også dikterkunstens gud, noe som henger sammen med posisjonen dikterkunsten hadde i vikingetiden hvor den var nært beslektet med innsikt i tilværelsens gåter. Gode skaldar var beriket med Odins gave. I myten om *Suttungs mjød* kan vi lese om hvordan Odin ved å forvandle seg til en slange kom seg inn og forførte jotunkvinnen Gunnlod, og på den måten klarte å stjele tilbake skaldemjøden fra Jotnene og tar den med seg hjem til Åsgård (Haavardsholm, 1996, s. 120).

Historiene vi har om Odin maler et bilde av en gud som er ekstremt opptatt av å tilegne seg mer kunnskap enn de andre gudene, og han er villig til å strekke seg langt for å opprettholde sin posisjon som den klokeste av æsene. Det er ikke uten grunn at han har nådd status som både døds gud, visdomsgud, krigernes gud og dikternes guddom.

5 Analyse av *Ravnens Hvisken*

I *Ravnens Hvisken* er det flere karakterer som kan karakteriseres som hjelpere.

Hovedpersonen og helten i historien, Anne, går fra å være et utskudd og ensomt individ til å få både venner og beskyttere. Flere av disse beskytterne vil i henhold til aktantmodellen kunne plasseres under «hjelper-kategorien». De bidrar både med viten, og de bidrar med egenskaper som for eksempel trolldom, magi og overjordisk styrke, slik at helten kan fullføre sin skjebne. De bidrar alle med sitt for å beskytte helten, men én er en mer sentral karakter enn de andre. Med mer sentral mener jeg at hjelpen denne karakteren gir kan ses på flere nivåer. Denne karakteren er en del av historiens struktur, og han får på den måten en viktigere funksjon i fortellingen som helhet. Hjelpen som Anne mottar fra denne karakteren bidrar til at hun lærer ting om seg selv som tidligere har vært skjult for henne. Når hun får denne kunnskapen om seg selv, utvikler hun seg, og hun forstår seg selv bedre. Denne hjelperen bidrar med hjelp over en lengre periode uten at Anne først er klar over det. De andre karakterene som kan karakteriseres som hjelpere har ikke samme funksjon, men er allikevel viktige for heltens reise og hennes mulighet til å gå seirende ut av fortellingen.

Under vil jeg først ta en kort oppsummering av *Ravnens Hvisken* før jeg vil gå utdype hvorfor jeg mener at en hjelper står mer sentralt enn andre.

5.1 Kort oppsummering av handlingen

Ravnens Hvisken handler om en ung jente, Anne, som bor i en dansk landsby kalt Ravnsted. *Ravnens Hvisken* er en trilogi. Den første boka, *Bok 1*, utspiller seg i Ravnsted, og fungerer som et grunnlag for resten av trilogien. Det vil si at det er i denne boken hovedpersonen finner ut hvem hun faktisk er, hvilket opphav hun har og hva hun er ment til å gjøre. Det er også her grunnlaget for Odin og hans rolle som hjelper blir fremlagt. Odins er ikke like mye fysisk til stede i bok 1 som han vil være i både bok 2 og bok 3.

I bok 2 er handlingen satt til Hrafnheim, den parallelle verdenen til Ravenssted. I denne verden er det nå Ragnara som råder, og hun har fordømt den norrøne tro. Odin har i denne boken en mer fysisk tilstedeværelse og tar her mer del i handlingen enn det man så i bok 1. Odin hjelper Anne både med informasjon om henne og hennes opphav, og han redder henne ut fra en del situasjoner. Anne får i denne boken tidlig beskjed om at dersom hun trenger hjelp fra Odin kan hun tilkalle ham: «Odin bad mig sige til deig,» hviskede Od i mit øre, «at du blot skal sige *alfader*, hvis du vil hidkalde ham» (bok 2, s. 47). Anne har i bok 2, til tross for gudenes, og særlig Odins nærvær, beholdt sin mistro til religion og guder. Denne blir satt på prøve, eksempelvis fordi hun blir nødt til å tilbe.

Bok 3 er satt til begge verdener, både Ravenssted og Hrafnheim, og fimbulvinteren har startet. Folket i begge verdener er preget av sult og sykdom, og Anne prøver å få stoppet verdens dystre skjebne. Anne er i denne boken kjent med begge verdner og de karaktererne som bor der. Anne har også i denne boken forstått at Odin ikke bare har hjulpet av egen fri vilje, men at han både har iscenesatt og manipulert Anne til å utføre sin vilje.

Odin lo hæst inde i mit hoved. Du er bundet til mig. Hvad troede du, det indebar? At småhygge med lidt blót i privaten? Nææææ... Ordet blev sagt dovent, som om Odin lænde sig veltilfreds tilbage. *Du tjener mig, og jeg sier, at du skal lede tilbedelse til mig* (bok 3, s. 117).

Man kan i dette avsnittet se hvordan Odin fremstår som en egenrådig gud som vil ha sin vilje gjennomført. Veien videre for Odin og Anne i bok 3 er preget av at de har ulike målsetninger. Odin ønsker Ragnarokk gjennomført, mens Anne ønsker å unngå det med alle midler hun har.

Når vi møter Anne i første bok er hun nettopp kommet ut fra ungdomsfengsel, hun bor alene med sin store hund Monster og har nettopp startet på gymnaset. Anne er foreldreløs og har vanskeligheter med menneskelige interaksjoner. Det er som om hun enten er usynlig eller at hun trigger et sinne i andre. Anne har aldri forstått hvorfor de fleste på hennes vei ikke kan utså henne, og hun har heller aldri blitt vant til blikkene av avsky som blir rettet mot henne. Hun er i tillegg er synsk, og hun kan lese auraen til personer hun møter. Hennes synske krefter bidrar til at hun kan se det som har skjedd, men hun får også av og til syner der ting som skal skje manifesterer seg. Starten på gymnaset viser seg å bli en stor endring for Anne. En

endring der hun vil gå fra å være alene i verden til å få både venner og beskyttere, og oppdage at hun er del av en skjult verden.

I bok 1 av *Ravnens Hvisken* har hun ett gjentakende syn der hun opplever at en rødhåret jente blir myrdet i skogen rett ved Ravnssted, og den drepte piken får en rune risset inn i ryggen. Ikke lenge etter Anne starter med å se dette synes begynner rødhårete jenter å bli drept i Ravnssted, og runen er på dem alle. Anne finner fort ut at hun er en sentral brikke i ett spill hun ikke viste hun spilte, og Ravnssted åpner seg som et sted som har tilknytning til det mytologiske og til et parallelt univers. En krig som føres i det parallelle universet Hrafnheim har innvirkning på Annes og hele verdens skjebne da den vil starte Ragnarokk, og Anne må gjøre det hun kan for å stoppe dette. Selve krigen føres av Ragnara som nå styrer Hrafnheim. Ragnara har forbudt den norrøne religionen, og driver systematisk utrydning av dem som enda tilhører gammeltroen. Det vil si at alle henvisninger guder og til norrøn mytologi er fjernet og Ragnara har satt seg selv som den øverste hersker. Hun har sterke ønsker om å gjøre seg selv til gud, men for at det skal skje må de gamle gudene forsvinne.

Odin spiller som karakter en viktig rolle i alle verdener, og drar derfor i tråder både i Hrafnheim og i vår vanlige verden. Han vil beholde sin posisjon som den mektigste åsen, og har derfor satt seg selv i en rolle der han prøver å veilede Anne for å kunne nå sine egne mål.

Selv om det finnes et forbud mot utøvelse av norrøn religion i Hrafnheim, er flere av karakterene som har tilhold der fra den norrøne mytologien. Noen av disse er svært gjenkjennelige fra mytologien som for eksempel Midgardsormen og Fenrisulven, andre er løserer basert på mytologiske karakterer. Vi møter guder, demiguder, trollmenn, hekser og gjenferd. Flere av historiene som blir fortalt av de forskjellige skikkelsene kjenner vi igjen fra gudesagn og skaldedikt, og mye relevant historie blir formidlet om det norrøne mytologiske univers som man kanskje ikke hadde mye kunnskap om på forhånd.

Ravnens Hvisken har en personal forteller hvor leseren opplever hele fortellingen gjennom hovedpersonen Annes synsvinkel. En intern synsvinkel kan ha sine begrensinger, da leseren bare får ta del i det jeg-personen opplever, føler og mener, og ikke ta del i de andre karakterenes indre følelser. Men man får også et klart mer personlig forhold til personen man opplever historien gjennom ved å bruke en intern synsvinkel. Gjennom dialog og god personskildring får leseren allikevel ta del i de andre karakterenes opplevelser av personer og hendelser uten å føle at noe mangler.

5.2 Gude- og heltesagn

Ravnens Hvisken inneholder flere referanser til gude- og heltesagn. Hvert delkapittel åpnes med et vers fra et gudesagn og fungerer som frempek på hva som kommer til å utfolde seg i de kommende delene, også de to andre bøkene i trilogien. Del 1 har vers 5 fra Volvens Spådom, *Voluspå*. Del 2 har vers 43 av *Vavtrudnesmål*, del 3 har vers 47 fra *Vavtrudnesmål* og del 4 inneholder et utdrag fra *Gunlaug Ormtunges saga*, en islendingsaga som stammer fra 1200-tallet.

Fra syd kom solen,
med Måne ifølge
himelens rand,
den med sin højre hånd greb
Sol ej vidste,
hvor sale den ejde,
Måne ej vidste,
hvad magt den havde,
Stjerner ej kendte,
deres egne steder (s. 8)

Dette diktet er femte strofe fra *Voluspå*, og er det første leseren møter før selve starten av fortellingen i *Ravnens Hvisken*. Strofen er satt før prologen og fungerer som motto for boken. Diktet brukes også i fortellingen, og det gir Anne en uvanlig reaksjon. Strofen er satt som en frempek på de karakterene som vil bli Annes venner og den reisen de vil ta del i. Solen symboliserer Mathias som ikke er klar over at han er en demigud, Luna som ikke er klar over at hun er en heks, og Anne og søsteren Serén som har tilhold i hver sin verden.

Når strofen senere igjen blir brukt i boken kommenteres likheten til hovedpersoner i boken til elementer i diktet.

Luna hviskede: «Måne.» Hun pegede på sig selv. «Luna» Hun pegede på mig. «Stjerner. Anne *Stella*. Og Serén er et gammelt keltisk ord for stjerne. Mathias er også ret gylden. Som solen. Det var da pudsigt.» (s. 547)

Denne kommentaren fra Luna kommer etter at karakterene har forstått hvilke evner de har, og hva som skjuler seg i deres nærmiljø. *Voluspå* har en sentral funksjon i romanen og har en særlig påvirkning på Anne. Når diktet blir lest opp på skolen er det som om diktet blir lest opp for Anne og hun ser deler av handlingen utfolde seg: «Den sidste sætning blev leveret i mit hoved med en anden stemme end Majas. Som om den talte direkte til mig. Jeg tog fat i bordkanten, mens rummet begyndte at dreje» (s. 547). Strofene som er gjengitt fra *Voluspå* er alle gjengitt likt uten omskrivning. Det Volven forutser i *Voluspå* er på vei til å gjenta seg i fortellingen til *Ravnens Hvisken*.

I del 2 av boken er det strofe 43 fra *Vavtrudnesmål* som innleder.

Om Jætters gåder
Og guders runer
Kan jeg dig sanhed sige,
Thi jeg har været i verdnerne alle
I ni verdner
Neden for Niflhel,
Derhen går hel de døde (s. 144)

Strofen er hentet fra Odins ordkamp med jotnen Vavtrudne (Haavardsholm, 1996, s. 120). Vavtrudne har kjennskap til alle jotner og æsers skjebne og verdens og gudenes gamle historie, og var sett på som en av de viseste jotner. Odin ønsket å vise seg bedre og visere en Vavtrudne, og ba ham derfor til veddestrid. Odin viser ikke hvem han er til Vavtrudne før veddemålet er vunnet og Odin er kåret til den viseste av alle (Haavardsholm, 1996, s. 120).

Strofen fra *Vavtrudnesmål* innleder i *Ravnens Hvisken* til en del der flere mord blir utført og gamle mord kommer frem i lyse. Det er også her Anne blir gjort kjent med flere viktige

element fra tidligere historie, og det er også i dette kapitlet Odin trer frem for første gang. Diktet gjenspeiler slikt den visdom og død som befinner seg i del 2 av boken.

Del 3 har strofe 34 fra *Vavtrudnesmål*:

Jeg så Balder
Den blodige gud
Odins barns
Skjulte skæbne
Jeg så vokse på højen
Tynd og yndig
Mistelten (s. 429)

Strofen innleder til den delen av *Ravnens Hvisken* hvor hovedpersonene er blitt kjente med sine egne skjebner og hva de er, og hva som nå ligger foran dem. De er ikke lengre i tvil om at de er en del av en skjult verden der Annes skjebne er å redde verden fra Ragnarokk.

Del 5 av boken innledes av et utdrag fra *Gunnlaug Ormtunges saga*.

Drømmenes himmel med skyer drev
røde var de som dryppende blod
Såret var jeg og frem jeg søgte
til vores leje og din omsorg
Af flere sår var jeg hærget
end du havde held til at læge
Ilde mig tyktes det drømmesyn
om snardød varsler dets tavse tale (s. 573)

Gunnlaug Ormtunges saga er en islendingsaga som skildrer en romantisk konflikt. Utdraget fra sagaen innleder siste del av *Ravnens Hvisken*, en del der Anne selv har sin egen

kjærlighetshistorie som ikke ender som ønsket. Siste delen av boken inneholder også et avgjørende angrep på Anne og hennes venner, som gjør at Anne dreper angriperen med Odins spyd. Etter kampen ender Anne opp i koma der hun har syner fra verdens undergang og et møte med volven Hejd. Hejd er i *Ravnens Hvisken* samme volven Odin går til i *Voluspå*. Alt som hender i kapitelet kan leseren finne i avsnittet fra *Gunnlaug Ormtunges saga*. Referansen til en kjærlighetshistorie og drømmesyn som varsler om undergang er direkte referanser mellom sagaen og historien i *Ravnens Hvisken*.

Diktene *Voluspå* og *Vavtrudnesmål*, tilhører begge Codex Regius, og er nært tilknyttet Odin. Diktene fungerer ikke bare som innledning til hendelser i kapitlene, som vist over, men bringer også innsikt i Odin som karakter, både slik vi møter ham i mytologien og i fortellingen. Diktene brukes også aktivt i fortellingen, noe som kommer frem av hvordan deler av handlingen er bygget rundt diktet *Voluspå*. Diktet spår som sagt hvordan jordens undergang vil skje i form av Ragnarokk, og det er den samme skjebnen Anne er satt til å stoppe. I romanen har også volven som siterer diktet til Odin en sentral rolle. Hun har en direkte kobling til Anne og prøver å nå ut til henne via *Voluspå*. Elementene som kommer frem i *Voluspå* er elementer som også kommer frem i *Ravnens Hvisken*.

I bok 1 ser vi det i hvordan både volven Hejd og Odin varsler om Ragnarokk. Etter Anne redder seg selv og sine støttespillere ved å bruke Odins spyd ender hun i en form for koma. I den tilstanden kontakter volven Hejd henne gjennom underbevisstheten eller en del av hennes evne: «En kvinde kom imod mig. Hendes mørke hår var blankt og glat, og hun havde et usminket barskt ansigt. Hejd? Spurgte jeg. Hun talte, og selvom sproget var fremmed, forstod jeg det» (s. 647). Den videre fortellingen bygges rundt strofe 30, 37, 41, 42 og 53³ fra *Voluspå*, der volven Hejd siterer strofene for Anne mens hun synker i jorden. Strofene er med på å gi et frempek på hva som vil skje videre i historien til *Ravnens Hvisken*, ikke bare i bok 1, men også i bok 2 og 3. Vi ser med dette hvordan romanen er nært knyttet til de norrøne tekstene og hvordan de er en del av fortellingen. De kan ses på som romanens skjellet, som handlingen er bygget på. Dette forsterkes videre i bok 2 og bok 3. I bok 2 blir vølvens spådom synlig i hendelser som skjer, for eksempel som at Midgardsormen slipper halen sin, og i bok 3 starter fimbulvinteren som *Voluspå* spår skal komme før Ragnarokk.

³ Den danske oversettelsen av *Voluspå* strofe 42 og 53 er forskjellig fra den norske. I oppgaven har jeg brukt den danske oversettelsen da det er den som er brukt i *Ravnens Hvisken*.

Som vist over ser vi at de norrøne tekstene spiller en større rolle i *Ravnens Hvisken* enn bare som inledning til delkapitler. De brukes aktivt i romanen der fortellingen er nært knyttet de norrøne tekstene. Som vi har sett blir for eksempel hendelsene i *Voluspå* reflektert i romanen. De norrøne tekstene som er brukt har klare bånd til Odin og bekrefter på den måten også viktigheten av ham som karakter.

I kapittelet under skal jeg analysere de to viktigste karakterene i *Ravnens Hvisken*, Anne og Odin.

5.3 Anne som karakter

For å svare på problemstillingen min om Odins rolle som hjelper i *Ravnens Hvisken*, må vi først se på karakteren Anne og hvilke egenskaper, karaktertrekk og omstendigheter som gjør at hun har behov for en hjelper.

5.3.1 Oppvekst og miljø

Først skal vi se på hvordan Annes oppvekst har gjort henne til den personen vi møter i *Ravnens Hvisken*. Anne beskrives som en person preget av oppveksten sin. Det er en oppvekst som har bestått av opphold på barnehjem og et antall forskjellige fosterhjem. For Anne er et stabilt og kjærlig hjem nærmest utenkelig. Det kan nesten virke som hun ikke engang har håp om et godt hjem: «Ingen, som i absolut ingen nogensinde giver mig knusere (...) Jeg er ikke vant til kropskontakt.» (s. 20) Anne har derfor et problematisk forhold til sin egen oppvekst, også fordi hun plages av tanker om at foreldrene forlot henne: «Mine forældre. Mit eneste forhold til dem var, at de engang for lidt under attan år siden dumpede mig ud i livet og efterlod mig her.» (s. 21) Opplevelsen av å bli forlatt henger også sammen med Annes opplevelse av å ha vært en kasteball mellom forskjellige fosterhjem og barnehjem.

Når vi i begynnelsen av boken møter Anne bor hun alene sammen med hunden sin, Monster. Hun er enda under sosialtjenesten, hvor saksbehandleren hennes er blitt den mest stabile

voksenpersonen i hennes liv: «Senere på dagen var det tid til mit månedlige besøg hos min sagsbehandler Grethe. (...) Den månedlige samtale havde vært den eneste tilbagevendende begivenhed i mit liv, så længe jeg kunne huske» (s. 86). Gjennom de månedlige samtaler med Grethe har Anne fått en voksen hun har tillit til og stoler på i livet sitt, en voksenperson hun setter pris på:

Når jeg fylde atten og var myndig, var det slut med at blive tjekket af de sociale myndigheder. Selvom jeg de sidste mange år havde talt ned til dagen, så efterlod tanken aligevel en mærkelig tristhed i mig (s. 471).

Anne gjenkjenner imidlertid ikke følelsen av å ha tilknytning til en annen person. Den merkelige tristheten hun opplever er åpenbart knyttet til at Grethe har gitt henne en følelse av nærhet og tilknytning til et annet menneske, og blitt den eneste voksne Anne har kunnet stolt på.

Anne tenker tilbake på en oppvekst fylt med mobbing og trakkasering: «Hvis gymnasiet kom til at ligne mine år i folkeskolen, ville det ikke blive nemt» (s. 13). Første skoledag på gymnasiet bekreftes Annes bekymring: «Folk gik i en bue uden om mig – bortst fra den ene, hvis skulder bumpede smertefuldt ind i min. Jeg var i tvivl, om det var med vilje, eller fordi hun simpelthen ikke lagde mærke til mig» (s. 15). Som vi ser, opplever Anne at hun ikke er likt eller godkjent av de andre elevene på gymnasiet.

Hun har også opplevd at voksne mennesker som har lovet henne å stille opp, har skuffet henne: «(...) at man altid kunne komme til ham, hvis man havde problemer. Havde jeg en femmer, for hver gang en voksen havde forsikret mig om det, ville jeg være velhavende» (s. 20). Opplevelser som dette har gjort Anne til en person som i begynnelsen av boken er usikker på andre menneskers motiv. Hun kan ved bokens begynnelse forstås som en ung kvinne som ikke vet hvorfor det er så mange som avskyr henne, selv om de ikke kjenner henne. Gjennom hennes egne tanker gir hun uttrykk for at hun for noen fremstår nesten som usynlig, noe som vi forstår at hun nok noen ganger har satt pris på: «Gad vide hvorfor så mange pludselig lagde mærke til mig» (s. 31). Dersom hun ikke blir lagt merke til, kan hun heller ikke bli plaget.

Vi får senere i fortellingen forklaringen på hvorfor Anne trigger sinne i noen og er usynlig for andre: «Ben lagde både en Reka- og en Neitt-besværgelse på hende. (...) Nå, det er derfor, sagde han. Jeg har aldrig forstået, hvorfor folk ser lige igjennem dig, og hvorfor nogle få

bliver så provokerede af dig» (s. 417). For å beskytte Anne har Ben, som vi ser, påført besvergelses på henne. Besvergelsene har holdt henne i live, men de er også grunnen for Annes skeptiske syn på andre mennesker.

Opplevelsene Anne har med andre mennesker, er at de som vet hvem hun er, unngår henne: «Folk gikk i bue udenom mig» (s. 15). Anne blir sett på som en «outsider», ikke bare av henne selv, men også av andre, noe som blir bekreftet første skoledag på gymnaset når Anne kommer inn i klasserommet: «Jeg gikk ind i rummet (...) De få personer, der var i lokalet, stak hviskende hovederne sammen uden at hilse» (s. 15).

Anne er altså blitt en beryktet person i Ravnsted. Ryktene om henne er det mange av, og de har fått sitt eget liv: «Historien med Peter og battet var blevet en lokal legende, og en sølle brækket næse var i folkemunde blevet til en langvarig torturseance» (s. 18). Denne episoden finner sted etter Anne blir overfalt av Peter og hans gjeng når hun går på ungdomsskolen.

Jeg husker, den gang han og to andre drenge forfulgte mig gennem Kraghede Skov. Det kostede mig et flækket øjenbryn, fire bøyde ribben og temmelig meget stolthed, at jeg ikke kunne løbe fra ham og hans kobbel (s. 17).

Vi kan se at opplevelsen av å bli overfalt uten mulighet for å komme seg unna gjør at Anne føler seg ydmyket, og som en forsvarsmekanisme begynner hun å trene, for å neste gang kunne forsvare seg. Omfanget av treningen får vi innblikk i via en samtale Anne har med Luna i en gymtime:

Hver morgen sykler eller løber jeg ti-femten kilometer. Så bokser jeg på min boksebold. Jeg så ingen grund til at indrømme, at jeg i øvrigt var blacklistet i alle regionens kampsportklubber. Jeg tager også hundre armstrækninger og mavebøjninger. Hver dag? Jeg nikkede (s. 45).

Anne trener som sagt for å kunne forsvare seg: «(...) Hvad trener du op til? Mit blik flakkede i Peters retning» (s. 46). Etter år med mobbing og trakasering fra Peter og hans gjeng ser Anne på vold som en nødvendighet: «Nej, Luna. Vold er et værktøj. Hvis jeg vil være i fred, bliver jeg nogle ganger nødt til å slå først. Hvis ikke jeg går efter dem, så vil de på et tidspunkt komme efter mig» (s. 41). Annes følelse av og alltid måtte være klar til angrep når hun er sammen med andre mennesker, har satt henne i en del vanskelige situasjoner der flukt ikke har vært et alternativ.

Annes oppvekst synes altså å ha gitt henne et anstrengt og distansert forhold til de aller fleste mennesker, og hun kan forstås – både av seg selv og andre - som en «outsider». At hovedpersonen er en outsider, er et vanlig sjangertrekk for fantasy der helten og heltinner gjerne står på utsiden av samfunnet. Outsiderkarakteren finnes ikke bare innen fantasy, men den dyrkes særlig i denne sjangeren. Laurence Yep skriver i artikkelen «The Outsider in Fiction and Fantasy» (2005) at lesere lett identifiserer seg med outsideren, og han trekker paralleller mellom outsideren og endringene man går gjennom som ungdom:

Teenagers are literally outsiders in their bodies because they are unable to stop or control the physical changes that are happening. They are also starting to develop their separate identities as individuals-which is a frightening, anxiety-generating enterprise. (When I once taught Mary Shelley's Frankenstein to a group of first-year university students, I was surprised when they identified not with the Faustian Dr. Frankenstein but with his monster) (Yep, 2005, s. 53).

Vi kan dra paralleller mellom det Yep her skriver og hovedpersonen Anne i *Ravnens Hvisken*. Anne er en ung kvinne som står midt i store endringer, der hun er i ferd med å finne sin egen identitet. Ved å stå på utsiden og kikke inn har man en unik måte å observere samfunnet man er en del av uten å være inkludert.

Jeg har i dette avsnittet vist at Annes oppvekst har satt henne i en situasjon der hun mangler trygge og stabile voksenpersoner. Dette har over tid ført til at hun som ung voksen har blitt skeptisk til andre mennesker og hun er ikke redd for å bruke vold. Hennes ukjente fortid har alltid spilt en rolle i hennes liv og dominerer også hennes nåtid. Vi kan på grunn av dette se at Anne har behov for hjelp for å finne ut av sin egen fortid. Som ung voksen har hun enda ikke utviklet de verktøyene hun trenger for å håndtere sin egen situasjon.

5.3.2 Urettferdighet, kampvilje og heltemot

Anne har blitt utsatt for mye urett i sitt liv. Under skal vi se på noen av disse hendelsene og hvordan de har preget Annes liv. Hun har blitt mobbet, overfalt og plaget av samme gjeng over flere år. Gjengen er ledet av Peter, en person som ikke kan fordre Anne, og han viser det ved å angripe Anne så ofte han har mulighet.

Alle overfallene Anne har opplevd har trigget et sinne i henne, og når Peter en gang forsøker å angripe henne alene, tar hun hevn: «Det var dumt av ham at gå på mig alene» (s. 17). Anne går seirende ut av kampen, men blir straffet for oppførselen: «Tænke sig, han tæver og tyranniserer mig gennem flere år, og jeg smadrer hans næse en gang med et bat, og så er det mig, der ender i ungdomsfængsel» (s. 17). Det føles uretferdig at det er hun som blir straffet for å stå opp for seg selv, noe som er en erfaring Anne har hatt flere ganger gjennom oppveksten. Hun har ved flere anledninger blitt beskyldt for handlinger hun ikke har gjort: «Huset var brændt, korrekt, men det var ikke mig, der havde sat ild til det. Faktisk havde jeg reddet hele familien ud i tide, inklusive deres gamle hamster» (s. 18). Allerede i ung alder viser Anne heltemot og en sterk sans for hva som er rett og galt. Heltemodig reddet hun alle fra det brennende huset, men dette får hun ingen annerkjennelse for. Snarere møtes hun med mistenksomhet og skepsis.

All mistenksomheten og skepsisen Anne møter gjør at hun gir opp tanken om å bevise sin uskyld: «Det var dengang, jeg stadig prøvede at overbevise folk om min uskyld. Nu var jeg nået punktet, hvor jeg ikke engang gad forsøge» (s.30). Den unge voksne Anne har gjennom livet lært at man ikke kan bevise egen uskyld, uten allierte blir man stående igjen alene.

Vi kan ut fra Annes opplevelser skissere henne som en person som er skeptisk til andre mennesker og hvilke motiv og baktanker de kan ha. Skepsisen til andre utarter seg også i hvordan hun behandler dem hun møter. I Annes øyne fortjener ingen respekt før de har gjort seg fortjent til den: «Du har intet gjort for at vinde min respekt, så derfor har du den ikke. Jeg ved ikke engang, hvad du hedder.» (s. 132). Det er likegyldig for Anne hvilken status man har i samfunnet, hun krever det samme fra alle. Fraværet av stabile voksne og følelsen av å være under konstant angrep av andre gjør at Annes reaksjonsmønster ofte er basert på følelser. Impulsivt sier hun det hun mener: «Og jeg synes, at du skulle holde kæft, hvæsedede jeg (...) Ods øyenbryn skød i luften. *Nåja, Od skulle behandles med respekt, bla, bla, bla*» (s. 244).

Annes måte å reagere på kan også vise en person som ikke er redd for å stå opp for seg selv, men denne type oppførsel kan også by på problemer. For å kunne ta gode gjennomtenkt valg vil Anne måtte lære seg å beherske sine egne spontane følelser. Selv om hennes personlighet er preget av tidligere opplevelser er det ikke for sent for henne å lære å håndtere sitt eget reaksjonsmønster på mer hensiktsmessige måter.

For en karakter fremstilt som Anne er i denne fantasy-romanen, vil en hjelper være nødvendig for å veilede og gi henne den hjelpen hun trenger for å forstå og godta sin egen skjebne.

5.3.3 Tro og tillit

Skepsis til religion følger Anne som en rød tråd i boken. Vi ser det i hennes motvilje mot å tro og anerkjenne de norrøne gudene, for eksempel i sin første samtale med Odin.

(...) «Du sagde, at du ikke tror på guderne. Det brød jeg mig ikke om.» (...) «Hvorfor tror du ikke på guderne?» Jeg trakk på skuldrene. Hvorfor skulle jeg tro på flok udtjente guder, der ikke kan prale at andet end nogle ældgamle moselig og nedpløjede gravhøje? Jeg er ked af å sige det, men det er et par år siden, det var tilslutning til dem.» (...) «Hvad skal det til for at få dig til at tro?» (...) «Beviser» (s. 259).

For å tro trenger Anne beviser. Dette gjenspeiler seg ikke bare i hennes aversjon mot religion, men også i hennes manglende evne til å stole på andre mennesker. Motviljen Anne har mot guder og tro oppretholdes også etter Anne forstår at både halvguder og guder finnes, og at de går sammen med mennesker på jorden. Det å kunne stole blindt og tro på noe hun kun blir fortalt at er sant av andre ligger ikke for Anne. Hennes tro er forbeholdt dem som har vist at de fortjener den. Anne behandler alle likeverdig, uavhengig av hvilken status de har i samfunnet. For henne er det ikke et valg å gi sin tro basert på andres meninger eller et etablert hierarki, hun må ha beviser på at personer faktisk er det de selv eller andre påstår.

Ettersom Anne gradvis blir introdusert til de overnaturlige skikkelsene og fenomenene som finnes i Ravnsted og Hrafnheim, innser hun at hun er en del av dem. Anne har selv en overnaturlig evne, en evne som skiller henne fra alle andre, og som hun trenger hjelp til å forstå og bruke på best mulig måte. I avsnittet under skal jeg gå gjennom Annes overnaturlige evne og hvordan denne påvirker med henne.

5.3.4 Overnaturlige evner

Allerede i prologen får vi innblikk i at hovedpersonen vi skal møte i boken har spesielle evner: «Jeg har alltid kunnet se fortiden. Og lige nu var jeg i et syn» (s. 9). Synskhet er beskrevet som noe Anne bruke til å lese mennesker hun møter og evnen hjelper henne med å oppfatte en grunnstemning hos andre. Grunnstemningen er forklart som summen av det et menneske har opplevd i sitt liv. Synskheten er også beskrevet som sterk: «Din synskhed er stærk. Jeg har aldrig oplevet den så stærk hos nogen, der ikke har fået vejledning. Måske er den kraftigere end hos nogen, jeg nogensinde har mødt (s. 173).

I tillegg får vi vite at i møte med store folkemengder gjør evnen det vanskelig for Anne å fokusere. Dette er fordi hun overveldes av andres minner og følelsene de har rundt dem: «Efterhånden som rummet blev fyldt, kunne jeg mærke fortiden trykke. Eller fortiderne. Jeg mærker lidt fra næsten alle. Nogle mer end andre. Det er nogle ganske få, hvis fortid jeg slet ikke kan se» (s. 16). Synskheten beskrives som noe Anne alltid hatt. Hun har imidlertid problemer med å akseptere denne evnen: «Start med at acceptere din synskhed. Den er der, og det er okay. Jeg prøvde, men det var svært. Jeg afskydde min skavank» (s. 174). Det er flere grunner til at det er så ubehagelig for Anne å ha synske evner. For det første er den krevende for henne å håndtere, spesielt i møte med større folkemengder:

Kun få gange i mitt liv havde jeg været et sted med over to hundre mennesker. (...) Jeg så begravelser, en løftet hånd lige før et slag og en sommereng med tordenskyer ovenover. Jeg følte vrede og glæde, hørte børn der gred, og en leende bestemor. Det blev mere usammenhengende og altomfattende, mens folk sivede ind, og jeg blev bombarderet af fortiden fra alle kanter (s. 49).

Møter med store folkemengder gjør, som vi ser, Anne svimmel og kvalm, og det skyldes åpenbart at hun overveldes av påtrengende sanseintrykk og følelser. Det å konstant være utsatt for andres følelser og minner skaper et ubehag hun ikke klarer å distansere seg fra: «Fra nogle får jeg også billeder, der ligner små film. Jeg kan fremprovosere flash fra en persons fortid, hvis jeg rører dem, så det undgår jeg, eller hvis de rører mig, og det undgår *de* stort set altid» (s. 16).

De problematiske følelsene Anne har i forhold til sin synskhet gjør at hun prøver å unngå den. Samtidig er det imidlertid også positive sider for Anne ved det å være synsk. Dette ser vi i

hvordan hun kan bruke bilder og følelser hun mottar for å forstå andre mennesker; deres indre og deres intensjon. Helt konkret kan hun sanse andres fortid og hente ut minner fra dem: «Gennem Rebeccas hånd hamrede jeg min evne ind i hende. Den gravede op gennem hendes arm og ind i hennes bryst for at vråde noget fortid ud af hende» (s. 53).

Vi kan se på det å invadere andres underbevissthet for å lære om deres fortid som en form for angrep fra Annes side. Ved å hente ut minner fra andre, kan man beskytte seg selv ved at vi vet vi hva som kommer. Ved å være den som henter ut minner og selv kjenner på de tilhørende følelsene, får hun kjenne de ekte følelsene vedkommende har rundt hendelsen. Vedkommende som blir «lest» har på denne måten ingen mulighet for å dekke over eller lyve om sine faktiske følelser rundt det som skjedde. Synskheten gir også Anne muligheten til å oppfatte historien fra ting og steder, slik at hun kan se hva som tidligere har hendt med tingen eller på plassen.

Forhjulet var foldet sammen, og bagdækket var skåret op. Jeg rørte den. Den summede af aggressiv energi. Så prøvede jeg noget nyt. Jeg prøvede at se, hvad der var sket. Jeg nærmest spurgte den. Til sidst fik jeg et glimt af Christian Mikkelsen, der sparkede min cykel (s. 226).

Vi kan se at denne delen av synskheten vil hjelpe henne med å se hva som har skjedd på området hun befinner seg, hvem/hva som har blitt skadet og hvem som har påført skade. Synskheten gir også Anne en mulighet til å holde kontakt med den skjulte verden. Annes søster, Séren, prøver flere ganger å få kontakt med henne gjennom Annes synske evne.

Mit eget ansigt så tilbage på mig inde i spejlet. Håert, der faldt om det i bløde og helt tørre bølger, var ildrødt. Med en følelse af, små iskrystaller bredte sig over hele min krop, stirrede jeg ind i spejlet på mig selv, der alligevel ikke var mig. Ansigtet, hvis træk præcist spejlede mine egne, smilede til mig med et mildt smil, jeg aldrig ville tage på mine leber (s. 125).

Det er ikke klart for Anne i starten hvem det er som prøver å nå henne, og hun har vanskeligheter med å forstå hva eller hvem det er.

Om natten drømte jeg, at jeg så mig selv i et spejl. Min refleksjon så trist tilbake på mig, mens røde lokker faldt omkring mit ansigt. Mit spejlbillede formede læberne til nogle ord, jeg ikke kunne tyde, og på min skulder hvilede Monster sit hoved. Han så mildt på mig fra spejlet og pustede ned i den røde hårpragt (s. 167).

Anne forstår speilbildene som en drøm, og hun klarer ikke koble dem til sin søster, fordi hun ennå ikke er klar over at hun har en søster som oppholder seg i en skjult verden: «(...) jeg kjørte hånden en gang over glasset for at fjerne dampen. I den lille stribe på spejlet flammede en rød hårpragt, og jeg fikk et glimt av mit eget ansigt, der desperat prøvde at si noe med lydløse ord» (s. 169). Som vist over, kan Annes synskhet brukes til å kommunisere med den skjulte verden, men Anne har bare ikke lært seg hvordan hun skal gjøre det på dette tidspunktet. Anne må altså lære å forstå den evnen hun har, og hun må også lære seg å kontrollere den. Søsteren har også tidligere med hell klart å kommunisere med Anne gjennom evnen, uten at Anne har forstått hva eller hvem som har hjulpet henne. Anne har også misforstått og trodd det har vært hun selv som har sett hva som vil skje i fortiden dersom hun ikke handler.

Jeg troede ikke, du kunne se fremtiden. Det kan jeg heller ikke. Eller det har jeg aldrig kunnet før. (...) noget kradsede i min hukommelse. Der var én gang. Men jeg er ikke sikker. Har I begge to hørt den historien om mine pleieforældres hus, der brændte? (...) Den nat, hvor huset brændte, drømte jeg, at jeg så min plejemor komme løbende mod mig. Der var ild i hende. Hun var en levende fakkell. Og nogen blev ved at råbe, at jeg skulle vågne (s. 212).

Annes søster har allerede hjulpet henne i en tidligere situasjon ved å bruke Annes synskhet, og hun prøver nå igjen å nå søsteren via deres felles evne. Anne vil på et senere tidspunkt lære å kommunisere gjennom evnene sin og på den måten klare å holde kontakt med sin søster. Den gjensidige kommunikasjonen blir utviklet i bok 2 og bok 3.

For det andre kan også det at Anne kan se og kommunisere med gjenferd bli sett på som en positiv effekt av det å være synsk. Annes far, Arthur, er et spøkelse, men han har alltid vært synlig for Anne på grunn av evnen hennes. Dette har gitt henne muligheten til å ha hatt Arthur i livet sitt som en støttespiller uten å ha vært klar over hva han er: «Hvad fanden er du? Hvæsedede jeg. Arthur så på mig med sine store, grønne øjne. Jeg er et spøgelse. Jeg døde for næsten atten år siden. Og jeg er din far» (s. 292). Uten selv å være klar over det har Anne kommunisert med et spøkelse og sin far. Han har vært tilstede i livet hennes så godt han har kunnet, og han har vært til hjelp for Anne ved flere anledninger. Vi får vite at det er på grunn av at Anne er synsk hun kan se Arthur: «Hvorfor kan jeg se dig? (...) Fordi du kan se fortiden, og jeg er fortid» (s.293).

Vi ser her at synskheten som Anne har problemer med å akseptere, faktisk er til fordel for henne, og den hjelper henne. For eksempel er det Arthur som sender Mathias for å redde Luna og Anne da de blir angrepet av en berserk, og da Luna er i ferd med å bli voldtatt: «Arthur, hviskede jeg. Du sagde engang, at du alltid ville høre mig likegyldig hvad. Jeg har problemer nu. Seriøse problemer» (s. 267). Evnen er også en fordel for henne etter at Anne har bedt Arthur om hjelp, uten at hun på denne tiden vet at han er et spøkelse, og blir hørt: «I det samme kom strømmede neongrønt lys ind ad den åbne dør. Mathias i en selvlysende grøn og gigantisk udgave bragde ind i det lille sommerhus» (s. 269). Gjennom synskheten, som gir Anne muligheten til å kommunisere med de døde, har Arthur hørt henne da hun ba om hjelp: «Arthur fortsatte. Men jeg kan altid mærke dig. Som i går da du kaldte» (s. 296). For å redde Anne og Luna vekker Arthur Mathias og sender Mathias til der Anne er: «Hvordan fandt du os?(...) Jeg lå og sov. Pludselig var der nogen, der råbte, at I var ved at blive slået ihjel. Så sprang jeg bare ud af sengen og løb. Stemmen førte mig hertil» (s. 270).

I tillegg gir muligheten Anne har med å kommunisere med spøkelser henne en fordel. Hun kan via spøkelsene få hjelp i gitte situasjoner, som for eksempel når hun desperat trenger hjelp under en kamp med berserker. Under kampen ser Anne alle dem som berserkerene har drept: «Alle dem, han havde dræbt, stod der, tavse og vrede» (s. 644). Før hun selv går inn i koma gir hun en ordre som lar de døde angripe berserkerne: «På jorden grinede berserkerenes leder skadefro. De døde bag ham så afventende på mig. Inden jeg gled helt ned i mareridtet, befalde jeg: Tag ham! De døde smilede og kastede sig over ham» (s. 646).

Situasjonen i dette avsnittet har også en relasjon til Odin. Når Anne bruker Odins spyd, har Anne inntatt gudeblod, og er derfor enda nærmere Odin. På bakgrunn av dette har hun muligheten til å la spøkelsene angripe berserkene, noe som hun ikke ville hatt mulighet til ellers. Derfor er det, i denne sammenheng ikke bare den synske evnen som hjelper Anne, men også Odin.

Samtidig får Anne også hjelp fra andre spøkelser. Da hun blir bortført er det spøkelset Belinda som setter politiet på sporet av hvor hun er, etter at Anne ber henne om hjelp til akkurat det.

Belindas ånd sad overskrævs over mine ben. Du kaldte (...) Se, hviskede jeg. Belindas opspilede øjne fikserede på ham. Hun slap mig og pillede ved lædersnoren om sin hals. Hendes anden hånd fant runen i panden. Jeg kan huske ham. Jeg lukkede ham selv ind. Han havde øl med til os. I det samme rev Belindas ånd ham i ansigtet. Jeg slår ham ihjel. (...) Du... ikke stærk nok, åndede jeg til Belinda. Find Christian (s. 689).

Etter at Anne ber Belinda om hjelp, er det Belinda som får politimannen Hakim til å møte opp i skogen hvor Anne er i ferd med å bli drept.

Hvordan fandt du meg? Spurgte jeg. Det var larm fra den celle, hvor Christian Mikkelsen og Jon Hviid sad, hviskede han. Da jeg kom derned, var Christian ved at tæve sig selv. Han hamrede i ansigtet og råbte, at Frank var morderen, og at han havde dig. Han opførte sig som besat. *Sådan*, Belinda, mumlede jeg (s. 695).

Som vi kan se, blir Anne hjulpet av sin evne da den gir henne en mulighet til å se og kommunisere med åndeverden. Ved å kunne kommunisere med åndene kan hun også be om deres hjelp, og det gir henne større muligheter til å overleve.

Annes synskhet blir forklart som ikke konstant, og den arter seg forskjellig etter hvilke situasjoner Anne befinner seg i. Anne har aldri fått hjelp til å forstå og håndtere evnen sin, men dette endrer seg i møte med Elias:

Til sidst fandt jeg en balance, hvor jeg tolererede clairvoyancen.(...) Åbn nu dine andre sanser. Først duft. Jeg snusede ind. Duften av kaffe kildrede i mine næsebor. Jeg kunne også lugte Elias`krydrede og lidt søde duft. Lyt. Jeg lyttede og hørte vores vejrtrækning. Vinden udenfor ruskede i træerne, og en enlig fugl skræppede. Se. Jeg åbnede øjnene, og Elias holdt en kæde op i sollyset, der stod i en kaskade ind ad vinduet.(...) Prøv nu at gå tilbage til din synskhed.(...) Jeg mærkede efter igjen. Synskheden var der stadig. Jeg kunne mærke den, men den var ikke aktiv længre. Det var, som om den var faldet i søvn (s. 174-175).

Vi kan se at selv om Anne utvikler seg og lærer å håndtere evnen bedre gjennom fortellingen, har hun ikke alltid samme kontroll over den. Vi ser dette i møte med diktet *Voluspå* som blir opplest i klasserommet. Diktet har en stor påvirkning på Anne: «Den sidste sætning blev leveret i mit hoved med en anden stemme end Majas. Som om den talte direkte til mig» (s. 547). For Anne oppleves det som om diktet blir lest opp bare for henne, inne i sitt eget hodet, som om noen som snakker direkte til henne: «Igjen blev den sidste linje råbt af en ukendt kvindestemme inde i mit hoved. Det var næsten som digtet skreg: *Fatter du det?*» (s. 548). Gjennom *Voluspå* er det noen som prøver å nå gjennom til Anne: «Et kollektivt skrig fra en masse mennesker, der råbte i rædsel, lød i mitt hoved» (s. 549). Opplevelsen gjør Anne, som vi ser, kvalm og redd. Gjennom Annes evne prøver skjebnen hennes å nå henne. Skjebnen vil ha kontakt, men opplevelser som dette gjør at Anne ønsker å skjerme seg fra og å dempe evnen sin i den daglige kontakt med andre mennesker. På grunn av dette ubehaget Anne opplevde da diktet ble lest opp, ønsker hun å skjerme seg selv fra opplevelser som denne.

Annes møte med middelet klinte fører til at hun finner det verktøyet hun trenger for å fri seg fra synskheten sin. Vi får godt beskrevet akkurat hvor mye synskheten påvirker hennes daglige liv første gang hun tar klinte. Klinte blir i fortellingen beskrevet som et middel som er utviklet for å dempe overdrevne sanser, slik som synskhet. Anne blir introdusert til klinte av en karakter som stammer fra den skjulte verden, Elias. Effekten middelet har på Anne beskriver hun som et mirakel, som en tinnitus som endelig er blitt slått av: «Med ét slappede jeg helt af, hovedpinen forsvandt, og billedene og følelsene, der lige hadde hamret mod mit sind, var væk.» (s. 128). Effekten av klinte er forlokkende for Anne, og det å kunne føle seg normal, bare for en liten stund, er forklart som viktig for henne: «Klinten gjorde det udholdeligt for mig, og jeg lænede mig op ad bardisken og lyttede til bandet» (s. 311).

Men ved å stenge av sansen sin, stenger hun også for kontakt med den andre verdenen og ånde verdenen:

Arthur manifesterte sig straks. Han blinkede som et defekt neonskilt, og der gik et øjeblik, før det gik op for mig, at det var, fordi jeg var på klinte. Med et gys indså jeg, at stoffet potentielt afskar mig fra min far (s. 669-670).

Vi kan med dette se at Anne ved å skjerme seg for det som er ubehagelig ved synskheten, også avskjærer henne for det som er positivt. Hun vil måtte lære seg at det som i starten kan oppleves som noe plagsomt og ubehagelig over tid kan utvikle seg til noe man setter pris på.

Synskheten fungerer også som et slags talerør mellom Anne og hennes søster, Serén, som har tilhold i den andre verdenen. Når Anne velger å stenge av blir det umulig for Serén å ta kontakt med henne for å hjelpe og beskytte henne.

En hånd lukkede sig om min, og da jeg drejede hovedet, så jeg ind i mit eget ansigt. Serén? Sagde jeg. Hun talte hurtigt og desperat. Jeg har prøvet at kontakte dig hele aftenen. Jeg tog klinte. Hun trak læberne tilbage. Hvorfor dog det? Klinte fjerner jo vores gave. Jeg ser bestemt ikke min synskhet som en gave. Hun så undrende på mig, før hun talte videre. En af os er stadig i fare (s. 683).

Som vi ser fra avsnittet over har Serén en annen holdning til synskheten sin enn det Anne har. Hun ser på sin synskhet som en gave, noe hun kan bruke for å hjelpe andre. For Anne vil det, derfor bli viktig å få hjelp til å forstå hvilken fordeler hun kan dra nytte av ved å være synsk.

En klar fordel vi kan se er Annes mulighet til å opprette en kanal til sin søster. Denne kanalen gir Anne en mulighet for nærhet til en del av seg selv hun ikke viste eksisterte. Gjennom kommunikasjon med Serén kan Anne få hjelp til å lære seg selv å kjenne, og forstå hvilken rolle hun spiller i verdens undergang.

Som jeg nå har belyst, har Anne blitt hjulpet gjennom livet uten selv å være klar over det, noe som har gitt henne en sterk tro på seg selv. Selv om hun har vært utsatt for både alvorlige og traumatiserende hendelser, har hun klart å komme ut av dem som en sterkere person. Det hun ikke vet er at det er hjelpen hun allerede har mottatt, sammen med evnene hun har, som har satt henne i stand til å komme gjennom dem. Dette har gjort at Anne har en opplevelse av seg selv som en person som ikke trenger hjelp. Det at hun klarer seg selv, og den opplevelsen hun har av andre mennesker, har lært henne at hun bare kan stole på seg selv.

5.3.5 Ungdommelig overmot

Vi skal nå se på hvordan Annes tiltro til seg selv gjør henne til en en uforsiktig person i andres øyne. Gjennom Hakim, en politimann som er på saken om pikemordene, får vi et innblikk i frustrasjonen som følger med når noen prøver å passe på Anne:

Jeg troede, at jeg skulle herud og finde dit skamferede lig, så gider du godt for eftertiden have din telefon på dig, så du hører den, hvis jeg ringer? Jeg skal prøve. *Prøve?* råbte Hakim. Du skal ikke prøve. Du skal tage dig sammen og fatte, hvor stor fare du er i (s. 458).

Det er ikke bare Hakim som kjenner på Annes uvilje og opposisjon til å bli passet på. Gjennom Annes egne betraktninger selv får vi innblikk i opposisjonstrangen hennes.

Jeg opdagede Varnar lidt længere nede ad gaden, tydeligvis i rollen som min diskrete bodyguard. Jeg himlede med øjnene. *Nej, han skulle da endelig ikke bare følges almindelig med mig.* Irritert vendte jeg mig og stampede at sted (s. 474).

Ved å la seg irritere over å bli passet på tar Anne uvettige valg, gjerne også valg som setter livet hennes i fare. Selv når Anne er klar over sin egen skjebne tar hun ikke hensyn til den. Hun er trassig og uvillig til å innse at hennes valg også påvirker andre. Vi ser det samme når

hun tidlig i romanen møter Lunas foreldre: «Vi har hørt, hvad der skete med pigen, og vi er ikke trygge ved, at du bor helt alene. *Ah, igen. En voksenbekymring*» (s. 54). Anne avfeier andres bekymringer som ikke reelle, og at det er bare seg selv hun kan stole på.

Annes ungdommelige overmot viser også i hennes tro på egen styrke og kløkt, og det setter henne til stadighet i uheldige situasjoner som kunne vært unngått. Annes fravær av hensyn til egen sikkerhet kommer også frem når hun velger å ta klinte for å døve synskheten sin:

«Havde jeg ikke taget klinte nogle timer tidligere, havde jeg måske genkendt hans aura, men som det var, anede jeg ikke hvem han var» (s. 592). Ved å blokkere synskheten hindrer hun seg selv i å lese situasjoner korrekt, og det setter henne i farer hun ellers kunne ha forhindre: «Pokkers, at jeg havde taget klinte. Jeg forsøkte at købe lidt tid» (s.668). Vi ser det igjen når Anne prøver å bedømme om noen snakker sant: «Uden klinten var jeg ikke i stand til at bedømme, om han talte sant» (s. 681), og at det igjen er bruken av klinte som hindrer Anne i å bruke evnen sin til å lese personer og situasjoner korrekt.

At Anne er slik i opposisjon til det å bli tatt vare på og beskyttet gjenspeiler det ungdommelige og trassige i karakteren hennes. Hun vil ikke bli fortalt hva som er best for henne, men ønsker å bestemme selv. Unge lesere vil gjerne relatere mer til denne type karakter. Dersom vi ser på Annes beskyttere slik ungdom ser på sine foreldre eller verger, er det samme type irritasjon over å bli passet på. Oppdragerrollen eller beskytterrollen fremmer at man som ung må lære at man ikke kan gjøre alle feil selv, men at noen feil må erverves gjennom andres erfaringer. Vi må lære å stole på at våre hjelpere, og stole på at de vil vårt beste.

Som vi har sett lever Anne konsekvensen av egne handlinger, men uten at det gjør henne mer forsiktig. Hun er mer opptatt av å beskytte dem hun har rundt seg, også dem som er satt til å beskytte og hjelpe henne. Anne har til tross for sin oppvekst ikke blitt et offer for tilfeldighet, hun har utviklet seg til å bli en god person som innehar mye heltemot og styrke. Utviklingen vi ser er i tråd med hvordan en karakter i fantasy gjerne utvikler seg og modnes gjennom fortellingen.

5.3.6 Personlig utvikling og nye tider

I romanen kommer endringen når Anne starter på gymnaset. Dette er endringer som skal gi henne en omgangskrets, venner å ta vare på og en familiehistorie. Fra alltid å ha blitt oversett eller unngått opplever Anne nå for første gang vennskap. I møte med Mathias og Luna rives Anne ut av ensomheten:

Må jeg sitte her? Spurte en melodisk stemme. Jeg så op og ind i et par lysende blå øyne, der var omgivet af lange vipper i det mest perfekte ansigt, jeg nogensinde havde set.(...) Jeg hedder Mathias. Jeg er lige flyttet hertil. Hva hedder du? (...) *Hvad var det nu, jeg hed?* (s.18).

Overraskelsen Anne føler av å bli oppsøkt, ikke oversett, av andre fortumler henne.

Beskrivelsen av møtet viser hvor uvant dette scenariet er for henne: «Hun hadde kurs direkte mod os, og det, hun gjorde, da hun ankom vores pladser, kom meget bag på mig. Hun krammede mig» (s. 19). Måten Mathias og Luna er plassert i fortellingen fremstår som en motvekt til den ustabilitet Anne har opplevd gjennom oppveksten:

Jeg er ikke vant til at have venner. Jeg pressede læberne sammen. Hvorfor ville de ikke bare lade mig være? Ingen kan da gå gennem livet uden venner, sagde Mathias mildt. Jeg har klaret mig fint. Jeg lod øjnene hvile på et punkt langt uden for glassdøren. Bare fordi du ikke er vant til venner, betyder det ikke, at vi ikke kan være gode for dig, og du for os (...) Kom nu, Anne. Hvad er det værste, der kan ske? Lige når jeg kommer til at holde af jer, så gider I ikke være mine venner længere. Ordene var ude, før jeg nåede at stoppe dem, og min stemme knækkede en smule. Den drilske tone var væk, da Mathias talte. Åh, Anne... Det gør vi ikke (s. 28).

Fra avsnittet over får vi inblikk i hvor sårt et liv uten venner faktisk har vært for Anne, og hvor redd hun er for å slippe noen inn: «*Venner*. Jeg kende ordet, men vidste ikke helt, hvad det betød. Mathias og Luna lod til at have besluttet sig for, at jeg skulle være deres ven. Men vidste jeg overhovedet, hvordan man gjør?» (s. 34).

Vennskap er et nytt fenomen for Anne, noe hun ikke har fått tatt del i gjennom oppveksten der hun har blitt ignorert, flyttet rundt på og avvist. Vi får beskrevet den «veggen» Anne har bygget opp rundt seg selv i samtale med Luna: «Måske bruger du sort på samme måde, Anne, sagde hun. Måske bruger du sort som skjold, fordi du ruster dig til det næste angeb, som du

ikke aner, hvorfra kommer» (s. 44). Det samme ser vi i samtale med Mathias første gangen han ser Annes leilighet.

Mathias så sig omkring. Måske et billede eller et par planter, prøvde han. Her er lidt upersonligt. Jeg kan kun se noget, der har en funktion. Noget, du kan sidde på, ligge i eller spise ved. Og noget, du kan, han skævede til boksebolden, øve dig på. Hvorfor skulle jeg have noget, der ikke har en funktion? (...) Måske fordi de fleste bliver godt tilpas af at have noget pænt i deres hjem.(...) Jeg gider ikke have en masse nillernaller. Det er alt for besværligt, når ... Jeg stoppede. Mathias sluttede min sætning for mig. Når du skal flytte igjen (s. 58)

Ved å ikke ha mye personlige eiendeler skjerner Anne seg selv for arbeid når hun igjen må flytte. Hun har aldri fått sjanse til å slå røtter noen plass da hun alltid har måttet flytte seg videre: «Hvor mange steder har du boet? Fjorten. Jeg prøvde at få det til at lyde helt normalt. Mathias hadde god stil til nok til ikke at spørge mere» (s. 58). Vi ser her hvordan Mathias forstår Anne og aksepterer hennes fortid. Han dømmer henne ikke slik vi har sett andre har gjort under hennes oppvekst. Vi kan se den samme holdningen til Anne og hennes fortid hos Luna når hun beskytter Anne fra Peter:

Luna var også derhenne nu. Du lader hende bare være. Jeg gjør, hvad jeg vil. Peter tog et skridt mod mig, og pludselig var jeg meget bevidst om, at jeg stod med armene naglet til siden. Men før Peter nåede hen til mig, så det ud, som om han ramte en glasvæg. Du lader hende være, lød Lunas stemme igjen. Og til min overraskelse drejede han faktisk om og skred gennem salen (s. 48).

Som vi kan se fra de to avsnittene fra romanen over beviser Luna og Mathias på hver sin måte for Anne at de er til å stole på. De dømmer henne ikke, men tar henne i forsvar og prøver å forstå hvorfor hun er slik hun er.

Luna viser seg også å ha en spesiell forbindelse til Annes familie og hennes egentlige historie.

Burde jeg vide, hvem du er? Jeg prøvde ikke at avsløre min forvirring, mens jeg diskret lirkede hændene du af hennes greb. Pigen tog bare strammere fat i mig. Mine forældre er dine forældres bedste venner. Mit ansigt frøs vantro (s. 20)

For Anne kjennes det som et svik at noen skal ha hatt kjennskap til hennes eksistens uten å ha komme henne til unnsetning. At det er foreldrenes beste venner som har sviktet, gjør det til et

enda større svik i Annes øyne. Annes reaksjon på Lunas foreldres ønske om kontakt viser oss hvor sår fortiden er for henne.

Du kan si til *dine* foreldre, hvesede jeg, at jeg ikke ønsker flere egne, pap-, bonus-, pleie- eller surrogatforeldre. Flere foreldre er faktisk det, jeg allerhelst vil være fri for. Si til dem, at de er kommet for sent. Sytten år for sent (s. 26)

Den motstanden som er beskrevet i tekstutdraget og rettet mot Lunas foreldre er ikke enkel for Anne å opprettholde. Selv om Anne påstår at hun ikke vil vite om sitt opphav, ser vi at det ikke stemmer: «Jeg ville egentlig gerne vide, præcis hvad denne mann havde lovet min mor og far, da jeg var baby» (s. 52). Nysgjerrigheten hennes blir vekket i møte med Lunas foreldre: «(...) Hvad foreår der? Det ville jeg egentlig også gerne vide. Det var første gang, nogen havde ladet sig mærke med, at jeg rodede i deres fortid» (s. 53). Annes nysgjerrighet blir vekket da hun forstår at Lunas foreldre ikke er som andre hun kjenner, og når hun opplever at de er genuint interessert i henne.

Er der ikke noget, vi kan tilbyde dig, for at du vil give os en chance? (...) Han lod til oprigtigt gerne at ville være i mitt liv. Måske havde jeg for første gang chancen for at være en del af en familie, der rent faktisk ønskede at have mig der(...) Nej, råbte jeg tilbage og ville gå(...)Hvad med dit helt eget hus? (s. 55).

For Anne er det en ny følelse det å faktisk være ønsket av noen, og møte med Luna og Mathias første skoledag. Dette blir starten på en ny tilværelse for Anne, der hun er ønsket, beskyttet, likt og elsket. Huset hun arver har tilhørt foreldrene hennes og det bringer henne et steg nærmere å vite noe om sin egen fortid: «Din mor efterlod os deres hus. Det er retmæssig dit. Vi ville have ventet, til du blev myndig, men hvis det er det, der skal til, så kan du få det nu» (s. 56). Vi ser her at Lunas foreldre kan bidra med hjelp som Anne ønsker. Hun får en plass hun kan slå rot, for ingen vil be henne flytte ut fra sitt eget hus, og hun får også tilgang til hennes egne foreldres historie.

Vi har i dette kapitlet sett på hovedpersonen og helten Annes historie og hennes utvikling. Anne har gått fra å være alene i verden til å få både venner og beskyttere. Hun er på søken etter sin egen fortid, og uansett hvor tøff og hard hun virker på utsiden, preges hun av et savn og ønsket om svar. Uretten hun har følt på under oppveksten har gjort at hun er skeptisk til andre mennesker og deres intensjoner.

Skepsisen gjenspeiles blandt annet i hennes motstand mot å tro på guder. Annes fremtid avhenger av at hun lærer om sin egen fortid, en fortid som gjennom livet har hatt en stor påvirkning på henne, uten at hun selv har vært klar over det. For å kunne ta del i sin egen historie, og lære om sin egen skjebne og hva hun er ment å oppnå trenger Anne hjelp. Anne vil trenge hjelp for å klare og modnes slik at hun kan møte sin skjebne og vinne. Hjelpen Anne får, vil vi se at fremtrer i flere forskjellige former, og den kommer fra flere. Et kriterium som er satt for en hjelper i eventyret, ifølge Todorov, er at hjelperen også må hjelpe med å drive plottet fremover.

I neste kapittel skal vi se på hvordan hvordan Odin har satt sitt preg på Anne og hvordan han bidrar til fortellingens fremgang. Vi skal også gå nærmere inn på grunner for at jeg mener hans karakter kan forstås som en hjelper i *Ravnens Hvisken*.

5.4 Odin

Hjelpe-karakterene er i litteraturvitenskapen klassifisert som viktige og avgjørende karakterer for eventyret (Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A, 1968, s. 79). De er med på å styre handlingen og å drive fortellingen fremover. I litteraturvitenskapen er ikke alltid hjelperen nødvendigvis en karakter, men kan opptre på forskjellige måter. Hjelperen kan være en magisk gjenstand som hjelper helten på vei til å nå sitt mål, eller en person, slik man for eksempel finner i bøkene om Harry Potter, der rektoren Albus Humlesnurr er en hjelper til Harry Potter. Hjelperen kan også være en egenskap helten selv innehar som hjelper hen på sin vei, for eksempel en som alltid er heldig. To av karakteristikkene Propp tilegner hjelperen er veiviser og profetisk visdom (Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A, 1968, s. 83).

Når hjelperen er veiviser viser hjelperen helten hvor hen skal og hva målet er, ved profetisk visdom vet allerede hjelperen det som skal skje og bringer dette videre til helten. At hjelperen er en veiviser kan også forstås slik at hjelperen viser vei i heltens indre reise og utvikling. Appleyard skriver at ungdom leser bøker der retningslinjer ikke er klare på hvem eller hva som er ondt eller godt (1991, s. 99). Han viser til at ved å lese om karakterer som ikke bare er gode eller onde, men gjerne utvikler seg gjennom historien, gir ungdom muligheten til å

kunne identifisere seg med karakterer og gjennom litteraturen ha mulighet til egenutvikling (1991, s. 100).

Litteraturen har her muligheten til å vise unge lesere at utvikling er knyttet til det å kunne balansere mellom selvstendighet og «hjelp» fra andre. Ved å utvikle tillit til andre, og evne å ta imot råd og hjelp fra dem, samtidig som man bevarer selvstendigheten, vil en utvikle seg som menneske. Dette sammenfaller med det Torgeir Haugen tar opp i sin forskning, at ungdom som leser fantasy lærer å håndtere indre uro og store følelser. Læringen kommer gjennom at de ser at hovedpersoner i fantasy ikke er perfekte, og at de ikke alltid tar de rette valgene, men at de prøver seg frem og lærer på veien. De fantastiske karakterene fungerer som veivisere og guider i de store følelsene som ungdom kan oppleve.

Vi skal i avsnittet under se nærmere på hvordan Odin kan forstås som en hjelpe-karakter i *Ravnens Hvisken*. Vi skal først se på hvordan hans tilstedeværelse er med på å drive fortellingen fra første stund, før jeg forklarer hvorfor jeg mener at han har rollen som en hjelper.

5.4.1 Odins tilstedeværelse

Odin markerer seg som en viktig karakter i *Ravnens Hvisken* og han preger fortellingen på flere nivå fra første stund. Han er til stede i objekter, personer og steder lenge før vi blir presentert for ham i fysisk form. For eksempel bærer bygninger og steder hans navn: «Odinshøj, stod det på væggen med jernbogstaver. (...) Det har stedet heddet, længe før huset her blev bygget,`sagde Ben» (s. 62). Odinshøj er huset som Anne har arvet etter foreldrene sine. Huset ligger ett stykke fra byen og er bygget på en høyde som tidligere var en gravplass: «Odinshøj er en gravhøj. Man har begravet de viktigste og fornemmeste mennesker her i over tusinde år. Man mener, at de er tettere på guderne på dette hellige sted» (s. 502). Huset har ikke bare en nær tilknytning til Odin, men også de andre nordiske gudene. Det at Odinshøj nå tilhører Anne, er et et frempek til hvor sentral Odin er for hovedpersonens skjebne i denne fortellingen.

Odins tilstedeværelse er også synlig gjennom andre karakterers historier om ham, og i de norrøne skikker og ritualer som enda blir utført. Det vil si at vi blir presentert for Odin

gjennom andre karakterers opplevelser av og med ham. Gjennom dem blir vi kjent med Odin som en viktig gud, en gud man må blidgjøre: «(...) Vi har holdt blót. Ved blóten ofrer vi til guderne. 'Guderne?' Jeg lenede mig lidt væk fra hende, men hun holdt stadig fast i min arm. Odin, overordnede set. Ham må man jo endelig ikke glemme» (...)» (s.93). Dersom man ikke blidgjør Odin, mister man hans gunst og hjelp. Samtidig vil man, dersom man husker på og blidgjør ham, få ham på vår side som en god hjelper. At man ikke må glemme Odin kan også vise til at om man glemmer ham, forsvinner han. De gudene som ikke blir tilbedt blir svake og vil til slutt blir glemt og forsvinne: «Guderne vidste, at de guder, som ingen tilbeder, forgår» (s. 385). Det er derfor viktig for Odin at mennesker tror og tilber ham, for de holder ham i live.

Odin markerer seg også som den viktigste guden i denne fortellingen når det er snakk om de norrøne gudene. Andre guder blir ikke nevnt med navn, og blir ofte omtalt som en generell gruppe, i motsetning til Odin, som alltid fremheves med navn. Vi ser dette flere ganger gjennom romanen, som når det blótes før Anne skal flytte inn i Odinshøj: «Hør mig, væsner her, hør mig, guderne her, hør mig, vætterne her, hør mig alfader» (s. 105). Alfaderen er et av navnene vi kjenner Odin under. Eksempelet viser at det bare er Alfaderen av gudene som konkret nevnes med navn, samtidig som de andre omtales uspesifisert i en gruppe, guderne. Dette gjentar seg når Anne lærer om norrøn mytologi på skolen. Igjen er det Odin som er hovedfokuset: «(...) Vi begynner med Odin, alfaderen (...) Han har to ravne, der hedder Hugin og Munin. Hugin kan se fremtiden, og Munin kan se fortiden. De sidder på Odins skuldre og hvisker alt til ham, der har sket, og som vil ske i alle verdnerne» (s. 100).

Ravnene ser vi også at kommer frem i romanens tittel *Ravnens Hvisken*. Odin kan takke Hugin og Munin for mye av den visdommen han besitter. Deres reise ute i verden hjelper Odin med å opprettholde tittelen som den vise gud (Haavardsholm, 1996, s. 65). Odin er som sagt en vis gud som har kunnskap om både fremtid og fortid, og han var en del av jordens skapelse: «Sådan har det været siden skabelsen, hvor Odin og hans brødre skabte allting» (s. 385). Han vet hva som kan skje i fremtiden og han vet hva som har skjedd i fortiden. Kunnskap som dette er det viktig for Anne å få ta del i. Hun vil ha forutsetninger til å ta bedre valg ved å ha kjennskap til forhistorien til de andre karakterene hun møter og hvilke konflikter som finnes mellom dem. Det vil også hjelpe Anne med å videreutvikle sin identitet. Hun vil ved å bli kjent med sitt eget opphav ha et større grunnlag for å forstå sin egen fortid og også få svar på hvorfor hun nå befinner seg i den situasjonen hun gjør.

Odins tilknytning til Anne og historien blir understreket igjen når Ben forklarer navnet på den parallelle verdenen Hrafnheim:

Hvad hedder den verden? Nu kaldes den for Freiheim, men dens første navn var Hrafnheim. Det betyder noget i retning af ravnenes hjem. Efter Odins to ravne Hugin og Munin. [...] Nogen forbindelse til navnet Ravnssted? Bens øjne glimtede. Ja, sagde han» (s. 385-386).

Odins ravner er opphavet til stedsnavnene i både den parallelle og den virkelige verden, og bekrefter på den måten Odins tilknytning til begge. Han er til stede i begge verdener og det vil vise seg i Bok 2 at Odin betrakter Anne og Serén som sine nye ravner. Han ønsker å bruke deres evner til å se fremtid og fortid for å tilegne seg mer kunnskap. Dette blir insinuert i Bok 2 og Bok 3, der Odin er mer fysisk til stede enn i Bok 1, og hvor han kaller Anne for Ravn.

Odin har som sagt ikke mye fysisk tilstedeværelse i Bok 1 av *Ravnens Hvisken*, men han er likevel indirekte til stede gjennom hele fortellingen. Under skal vi se på hvordan Odin fremstilles som karakter i *Ravnens Hvisken*.

5.4.2 Odin som karakter

Odin er ikke som de andre karakterene vi møter i *Ravnens Hvisken*. Vi møter ikke Odin mer enn én gang i fysisk form i bok 1, nemlig når han bruker evnen Anne har som synsk til å få kontakt med henne. Det er altså gjennom den evnen som Anne opplever som ubehagelig at hjelperen når henne. Den ene gangen Odin viser seg i fysisk form i romanen fremstår det som at han er annerledes enn de andre, og at han har full kontroll på situasjonen: «Jeg opdagede, at jeg stod ved baren igjen. Hvordan var jeg kommet herhen?» (s. 258). Anne blir på magisk vis flyttet gjennom rommet til der Odin befinner seg. Han har en magisk evne som fikk henne til å oppsøke ham uten selv å være klar over det. Anne merker fort at Odin skiller seg ut fra de andre personene på ballet: «Drik med mig, sagde han. Han ignorerede Od og de mange mennesker, der stod som stenstøtter omkring os» (s. 258). I motsetning til de andre gjestene som er trollbundet av Ods tale, blir ikke Odin påvirket av Ods tilstedeværelse: «Alle i lokalet stod naglet til jorden med skinnende øjne og så op på scenen, som om de var i trance» (s.

258). At Odin kan mottstå Ods påvirkning viser til at han er en sterkere gud enn Od. For Odin er det som om Od ikke eksisterer, han er kun på festen for å treffe Anne.

Odin er beskrevet som en person som kan ha tilhørt tidlig nordisk middelalder:

Manden var højere end de fleste, selvom han ikke slog Lille-Mads. Hans venstre side lå gjemt i skygger, og det, jeg kunne se af hans ansigt, var smukt på en ikke-forfinet måde. Nærmere på samme måde som et bjerg, havet eller et uvejr kan være smukt. Tykt, mørkt hår lå ned over hans ryg som en kappe. Han var underligt dragende, og jeg kunne ikke få øjnene fra ham (s. 258).

Beskrivelsen av Odins fysiske utseende passer med hva vi kjenner fra den norrøne skapelsemyten, der det er Odin og hans brødre som skaper jorden. Han er tiltrekkende på samme måte som et berg, hav eller uvær kan være det. Odin er en del av elementene.

Gjennom samtalen Anne har med Odin, møter vi en gud som ser på seg selv som en som er viktigere enn andre. Vi kan se dette i hvordan han legger frem hva han mener er den korrekte måten å hedre gudene på: «Offringen er ikke, hvad de har været. Hvordan var de? Hangadrott, svarede han fast» (s. 259). Hangadrott og Hangatyr er to kallenavn på Odin og betyr hengt konge eller hengt gud. Navnene viser til at man i tidligere tider har ofret mennesker til Odin, men kan i tillegg også henvises til Odins selvoffer fra diktet Håvamål (Stefansson, 2011; Haavardsholm, 1996, s. 66). Odin tar ikke til takke med hva som helst, og har gitte standarder han mener bør oppretholdes når man skal offre til gudene. Dersom man følger disse, og ofrer korrekt, vil han hjelpe deg med å oppfylle dine dypeste ønsker: «Hangadrott (...) Se, det er noget, der behager guderne. Jeg kan ikke forestille mig den bøn Alfaderen ikke ville opfylde, hvis du giver ham det» (s. 259). Ikke bare vil Odin ha menneskeofring, men han ønsker seg også kongelig menneskeofring. For Odin er det ikke nok at følgerene hans ofrer ham mat og av og til dyr, han vil ha det ultimate offeret. For ham betyr dette et offer som virkelig viser menneskets hengivenhet til gudene. Samtidig vil et offer som dette også sette Odin i en vanskelig situasjon, hvor han må vurdere. Hvor grensen går for hva Odin vil gi i retur.

Odins syn på seg selv som opphøyet over andre bereftes over, men han har også sine svakheter. Odin er avhengig av at folk tror på ham for å holde seg sterk og for å unngå katastrofe. Han uttrykker sin misnøye med Annes mangel på tro under deres første møte:

Noget, du sagde i aften, går mig på. Det sker tit, at jeg siger noget, der går folk på. Han lo en dyp, rusten latter, før han fortsatte. Du sagde, at du ikke tror på guderne. Det brød jeg mig ikke om (s. 259).

Odin ønsker at Anne skal tro på de norrøne gudene, men Anne har ingen ambisjon om å tro:

Hvorfor skulle jeg tro på en flok udtjente guder, der ikke kan prale af andet end nogle ældgamle moselig og nedpløjede gravhøje? Jeg er ked af at sige det, men det er et par år siden, der var tilslutning til dem (s. 259).

Anne har, som vi har sett på i kapitlet over, egne grunner for å ikke å tro på andre, og det strekker seg fra mennesker til guder. Odin reagerer på Annes motstand med sinne, og han prøver å overbesvise henne ved å spille på hennes frykt.

Det generer dig virkelig, at jeg ikke tror på dem. Hvad kommer det egentlig dig ved? Svidur vendte fronten mod mig, og jeg gav et gisp, da jeg så, at hans venstre øjenhule var et mørkt hul. Hans høyre øje var opspiled. Fordi menneskets tro er det eneste, der adskiller os fra Ragnarok og kaos. Han tårnede sig op over mig» (s. 260).

Gudene er avhengige av folks tro for å kunne eksistere. Den parallelle verden Hrafnheim ble laget for akkurat dette formålet: «Guderne vidste, at de guder, som ingen tilbeder, forgår. Derfor åbnede de en verden til de rettroende» (s. 385). Her ser vi at Odin ikke bare kan gjøre som han vil, og at han må innrette seg etter andre. Selv om han ser på seg selv som en bedre og sterkere gud enn andre, har også han svakheter. For å få gjennomført sine mål er Odin avhengig av at andre spiller på lag med ham, han kan ikke bare kreve, han må forhandle og eksistere i den virkeligheten han har skapt.

Over har vi sett på hvordan Odin ser på seg selv som opphøyet over alle andre. Vi har også sett at han har mangler, og at han er avhengig av folk tror på ham for å holde seg sterk. Fra å prøve å skremme Anne til å tro på ham, som vist i tekstutdraget over, skifter Odin taktikk for å nå målet sitt. For å få overtalt Anne til å følge ham, velger han å be om hennes støtte i stede for å prøve å kreve det fra henne. I avsnittet nedenfor skal vi se på hvordan Odin går frem for å få Anne over på sin side som en rettroende.

5.4.3 Odins interaksjon med Anne

For å knytte bånd til Anne prøver Odin å vekke Annes nysjerrighet knyttet til hennes familie og opphav: «Og du er Anne Anne Stella Sakarias. Det var der ingen grund til at benægte, så jeg sagde ikke noget» (s. 259). Odin viser på denne måten at han allerede er klar over hvem Anne er og at han også vet hvem hennes familie er: «Du ligner din mor. Kendte du hende? Jeg kendte hende. Jeg kender henne. Jeg vil altid kende hende» (s. 258). Her insinuerer Odin at han enda har kontakt med Annes mor, en mor som ikke Anne vet om er i live på dette tidspunktet.

Odin oppsøker, som nevnt tidligere, ikke Anne flere ganger i fysisk form, men tar kontakt gjennom Annes synske evner ved flere anledninger. Når Odin velger å bruke synskheten til Anne understreker han koblingen mellom henne og det overnaturlige, og at hun på denne måten er en del av deres verden. Odin velger for eksempel å ta kontakt med Anne gjennom hennes synske evne når hun øver på å tåle en form for bedøvelse, en bedøvelse som gjør at man blir delvis bevistløs. Bedøvelsen blir brukt av flere i den skjulte verden for å få overtaket på en motstander: «En tredje stemme blandede sig. Den var dyb, hæs og bekendt. Du kan ændre alles skæbne, lille seer. *Svidur?*» (s. 628).

Odin ønsker å få Annes oppmerksomhet da han har sett hva som vil skje i fremtiden, og han spiller på Annes samvittighet for å få henne til å følge ham. Anne har makten til å skrive om alle menneskers skjebne ved å tro på Odin. Odin viser seg også i et syn for Anne: «Svidur lå på jorden gennemboret af Gunger. Han så på mig med sit eneste øje. Jeg mangler din tro, stønnet han. Jeg behøver, at folk tror på mig» (s. 646-647). Som i et desperat siste forsøk viser Odin hva han mener blir utfallet dersom Anne ikke gir ham sin tro, og på den måten sammen med ham avverger Ragnarok slik det er beskrevet i *Voluspå*.

Som vi har sett ønsker Odin at Annes skal tro på ham som gud. Han fremstiller det faktisk slik for Anne at Ragnarokk vil komme om ikke hun tror og følger ham, og hjelper ham med å nå sitt mål. For å oppnå målet sitt har Odin utplassert seg selv og andre hjelpemidler til Annes disposisjon. Disse hjelpemidlene og omstendighetene vil gjøre at Anne vil bli klar for å møte sin skjebne sammen med Odin. Under skal vi se på hvorfor jeg mener at Odin er en hjelper for hovedpersonen i denne romanen, og jeg vil deretter gi konkrete eksempler på hvordan hjelpen utarter seg gjennom romanen. Jeg vil også se på hvorfor Odin ønsker å opptre som hjelper.

5.4.4 Odin som hjelper

Odins bidrag som hjelper i *Ravnens Hvisken* kan vi se på flere måter. Hjelpen Odin gir er ikke bare i fysisk form, for han tilrettelegger også for karakteren Annes utvikling og modning. Som jeg har vist tidligere besitter Anne en del karaktertrekk som hun kan trenge hjelp til å forstå. Med hjelp av Odin modnes karakteren Anne gjennom romanen, og hun endrer seg som person ettersom hun lærer mer om seg selv, om hvor hun kommer fra og omstendighetene hun står i. Hjelpesfunksjonen blir derfor viktig ikke bare for at helten skal seire, men også for å drive historien fremover.

Den personlige veksten helten Anne gjennomgår er påvirket av Odin, og den hjelpen han gir og legger til rette for bidrar til hennes personlige utvikling. Som vi har sett vet ikke Anne noe om sin egen fortid, og hun føler seg forlatt. Hun har bygget opp en vegg mot andre mennesker og er en outsider uten selv helt å vite hvorfor. Ved å innlemme Anne i hvorfor hun har hatt de opplevelsene hun har hatt gjennom oppveksten, hjelper Odin henne med å forstå sin egen posisjon og omstendighetene som påvirker hennes liv.

For det første har Odin, ved å la sin sønn Od bli i Ravnsted, gjort et mulig for Anne å lære om den andre verdenen og det som foregår der: «Hvem er din far? Jeg stoppede mig selv. Arh. Od Dinesen. Odins søn» (s. 359). Od er en del av den skjulte verdenen sammen med Annes foreldre, og er en av dem som er satt til å hjelpe Anne med å forstå de omstendigheter hun befinner seg i. Od kjenner Annes opphav og gir henne de svarene hun trenger når hun er klar for dem og ber om å få høre dem. Vi ser gjennom romanen at det er viktig at man er klar for å motta informasjon om sin egen fortid og/eller hva du er (halvgud, heks eller kjempe). Det er ingen som skal tvinge på deg denne informasjonen, og du må selv be om den selv når du er klar.

Jeg vil gerne fortælle dig alt, du har brug for at vide. Men du skal være klar til det, og jeg skulle være sikker på, at du er den rigtige. Og er jeg den rigtige? (...) Det er du. Ingen tvivl om det. Men du er ikke klar til sandheden (s. 134).

Det å være klar for å motta informasjon om seg selv har stor betydning i *Ravnens Hvisken*. Det er ingen fra den skjulte verdenen som forteller eller utleverer andre i forhold til hva eller hvem de er, uten at det er avklart med vedkommende. Vi kan se på dette som en melding til leseren om at ingen andre skal kunne definere hvem du er før du selv er klar for å vite dette. Et eksempel på dette kan være at Anne har store problemer med det faktum at hun ble forlatt av sine foreldre som liten. Hun er derfor ikke klar til å motta informasjon som også omhandler dem. Vi kan se hvordan dette utspiller seg i Annes første møte med Od.

Jeg kastede hænderne frustreret op i luften. Hamen tak for i aften. Glad for at kunne spille begge vores tid (...) Jeg tror ikke, at du ønsker at vide mere lige nu. Jeg stoppede. Og hvordan ved du, hvad jeg ønsker? (...) Du er ikke klar til at høre sandheden, fordi det kræver, at jeg forteller dig om dine forældre. Hvordan pokker vidste denne fremmede mand noget som helst om mine forræderiske forældre? Du har rett. Jeg knyttede næverne. Dem vil jeg ikke vide noget om (s. 134).

Her kan vi se at Anne ikke er villig til å ta imot informasjon om sin egen fortid på grunn av at den også omhandler hennes foreldre. Od bidrar derfor til Annes modning og utvikling som karakter. Ved å ikke øse på med historier om Annes foreldre, men heller å vente til Anne er klar, viser han en respekt for Anne som person. Unge lesere ønsker gjerne også denne typen respekt fra sine voksne. Som ungdom vil du gjerne få komme til din egen konklusjon, ikke bli fortalt hva konklusjonen skal eller må være. Ved å tilby hjelp, men å ikke tvinge den på, gis ungdommen mulighet selv til å velge når de er klare til å motta.

Som vi kan se har Odin gjennom Od plassert en beskytter som kan hjelper Anne med sårt trengt kunnskap om sin opprinnelse, og han knytter også Anne enda nærmere gudene. Od er demigud, og har på grunn av det tette bånd til gudene. Det nære forholdet til gudene gir ham grunnlag til å forhandle med dem for å hjelpe Anne: «Od indgik en aftale med Freja. Hun skulle slippe Arthurs ånd, indtil du er voksen, og så tilbringer han en måned med hende efter hvert jævndøgn. Gjør han det for min skyld? Hun nikkede. For at beskytte dig» (s. 665). Vi kan her se at Od ofrer en del av sin frihet for å la Arthur være til stede i Annes liv. Gjennom Ods ofring får Arthur være sammen med sin datter, og Od reforhandler avtalen når Freja igjen vil hente Arthur nært opp til Annes 18 års dag: «Jeg har talt med min hustru om din far. Surmulen blev straks tørret af. Hva sagde hun? Han får et år mere i Midgård» (s. 678).

Gjennom Ods offer får Anne beholde Arthur i livet sitt. Fra å være alene uten å vite hvor hun kommer fra og hvem hennes foreldre er, har Odin gitt Anne innsikt i sin egen forhistorie

gjennom Od. Od som er en del av den skjulte verdenen har hjulpet henne til å forstå hvem hun er, hvor hun kommer fra og hva som nå er forventet av henne. Og han fortsetter som en støttespiller gjennom romanen.

5.4.5 Odins hjelpefunksjoner

Som jeg beskrev i delen om Anne som karakter, har hun et utfordringer med temperamentet sitt og det gir utslag i måten hun forholder seg til andre. Vi har sett hvordan hun er skeptisk til andres motiv og baktanker, og at hun ikke tror hun kan stole på noen. Den pågående konflikten i Hrafnheim har trengt gjennom til Ravnsted og den virkelige verden har gitt Anne personer i livet sitt som er der for henne. Hennes karakter må nå lære seg å godta at ikke alle er ute etter å ta henne, men også er kommet inn i livet hennes for å bistå henne. Den eskalerende konflikten har gitt Anne de personene hun trenger i sitt liv for å lære at ikke alle er ute etter å ta henne, men at noen faktisk kan komme inn i livet ditt med gode intensjoner.

Ved å ha Od utplassert i Ravnsted har Odin sørget for at Anne får personer hun kan stole på inn i livet sitt. Flere av de nye karakterene som kommer inn i Annes liv har bånd til hennes foreldre og forhistorien til hvorfor Anne har vært nødt til å gjennomgå så mye vondt og vanskelig. De bidrar alle til at Annes hverdag forandrer seg fra at hun er en person som blir betraktet som en outsider, til en karakter som er sett, inkludert og akseptert av andre.

Endringen i omgivelsene til Anne gjør at hun lærer å stole på andre mennesker, og er villig til å motta hjelp fra dem.

Over har vi sett på hvordan Odin har bidratt til Annes modning og utvikling som karakter. Han har tilrettelagt for at Anne har fått den bistanden hun trenger for å utvikle seg som person slik at hun kan ta på seg helterollen som venter henne. Men Odin har ikke bare hjulpet med Annes personlige utvikling, han har også bidratt på andre måter.

I Annes første møte med Odin peker han på at gudene har hjulpet henne mer enn hun er klar over: «Guderne har ikke hjulpet mig ret meget. Måske har de hjulpet dig mere, end du ved» (s. 259). Utenom å hjelpe til med sårt trengte personer og forståelse for sin egen historie har Odin hjulpet Anne på en mer konkret måte, med et objekt.

Odin har nemlig utplassert sitt spyd, Gungne, slik at det er tilgjengelig for Anne. Spydet henger allerede i Odinhøj når Anne overtar huset: «Et antikt og temmelig ramponert spyd,

som hang på en af væggene, lod til at være den eneste ting uden en gennemsjukelig funktion» (s. 62). Spydet Gungne (*Gungnir*), spydet som treffer alt som han slynger det etter (Haavardsholm, 1996, s. 65), er en av de gjenstandene som sterkest forbindes med Odin. Spydet blir ikke videre nevnt i romanen før Anne bruker det for å redde vennene sine og sitt eget liv. Ved å la spydet sitt bli igjen i Odinshøj hjelper ikke bare Odin Anne med å beskytte seg selv og vennene hennes fra intrengerne som er sendt for å drepe henne, han hjelper henne også med å bevare sin egen integritet: «Hans smil stivnede, da han fik øje på det glødende spyd (...) dets kraft summende i mig, og det talte inde i mit hoved (...) Jeg er Gungner. Dræb med mig, hviskede det» (s. 644). Vi får vite at det er Odin selv som har hengt spydet i Odinshøj via Od: «Spyddet er tilbage på væggen i Odinshøj. Min far efterlod det der for år tilbage, så der må det blive» (s. 678). Odin har indirekte reddet Anne og hennes allierte ved å la spydet sitt bli igjen på Odinshøj. Han har gitt henne en mektig hjelper som motstanderne ikke har tilgang til, og på den måten har Odin hjulpet Anne til å kunne beskytte seg selv. Gjenstandene og informasjonen Anne mottar på grunn av Odin hjelper henne i hennes kamp og hennes utvikling, men det hjelper også Odin selv.

Som vi har sett over hjelper Odin Anne på flere måter. Han bidrar til hennes utvikling som karakter, han fungerer som en veileder, han utplasserer magiske objekt som gagnar Anne og han har profetisk visdom. Odin har utplassert både magiske gjenstander og magiske personer for å hjelpe Anne. Den magiske gjenstanden Gungne, er en veldig konkret hjelper når hun redder alle vennene sine fra intrengerne sendt fra den andre verden for å ta livet av Anne. Odins sønn, Od, hjelper Anne med koblinger til gudene og Hrafnheim, og fungerer også som en versjon av en veileder. Disse hjelper-karakteristikkene samsvarer med dem som er beskrevet av både Propp og Greimas.

Odin innehar de essensielle kvalitetene som Propp referer til når han beskriver en hjelper i eventyret, nemlig veiviser og profetisk visdom. Som veiviser bidrar Odin til Annes utvikling som karakter. Gjennom romanen vokser og utvikler karakteren Anne seg til en person som er klar til å ta opp kampen mot sin egen skjebne. Profetisk visdom har vi også sett at Odin har. Han er ved fortellingens start klar over hva som kan komme til å skje, og han har formidlet dette til Anne og vist henne hva som blir utfallet om hun ikke tror og følger ham. Spydet sitt, Gungne, har Odin latt henge på Odinshøj vel vitende at Anne kom til å få brukt for det en dag, og han har brukt sin visdom for å skjerme Anne gjennom oppveksten ved å ikke avsløre profetien for Ragnara.

Karakteren Odin innehar som vi har sett essensielle trekk som Propp og Greimas lister som klare hjelper karakteristikk i sin forskning på eventyr. Samtidig kan vi også se hvordan Odin hjelper Anne med å forstå seg selv og den endringen hun selv går gjennom i romanen. Som ungdomsroman er det viktig at denne karakterutviklingen finner sted, fordi ungdom ofte ser til karakterer i bøker når de former sin egen personlighet (Appleyard, 1991, s 100). Ungdom ønsker nødvendigvis ikke bare å identifisere seg med helten innen fantasy, og kjenner seg kanskje mer igjen for eksempel i en dverg, alv, vampyr eller kjempe. Dette åpner opp for det å kunne være annerledes uten å bli dømt for det. Ved å lese en fantasy-roman gis ungdom muligheten til å leve seg inn i og ta del i handlingen, og gir dem muligheten for å kjenne på de store følelsene som de kanskje ikke enda har kjent på i virkeligheten. Dette kan bidra til at de bedre klarer å håndtere de samme følelsene i virkeligheten som de har kjent på gjennom litteraturen (Haugen, 2022).

Dette samsvarer med det Appleyard skriver om at ungdom som leser gjerne leter etter karakterer å identifisere seg med når de leser. Dersom vi ser på karakteren Odin og hvordan han i *Ravnens Hvisken* hjelper helten Anne gjennom romanen slik at hun innser at hun vil trenge hjelp for å seire, er dette et godt eksempel på hvordan ungdom kan dra nytte av fortellingen i det virkelige liv. Uten at Anne føler at hun mister sin integritet, hjelper Odin henne. Det går et fint skille der hjelpen ikke føles presset på, men er tilgjengelig for Anne når hun er klar for å motta den.

Som mennesker er ikke de norrøne gudene hverken allvitende eller allmektige, og de må selv kjempe for å få tak i kunnskap og kompetanse for å videreutvikle seg som guder. Det vil si at også gudene i norrøn mytologi gjennomgår de samme fasene som et menneske, og de må jobbe med seg selv for å bli den guden de ønsker å være. Gudene fra norrøn mytologi vil også ha bruk for hjelp for å oppnå sine mål på lik linje med normalt dødelige mennesker. Gjerne gir denne kjennsgjerningen, at ikke en gang gudene er feilfrie, ungdom en mulighet til å forstå og godta at ikke de heller må være feilfrie, og at vi alle alltid er i konstant utvikling?

Som vi har sett over er Odin også avhengig av hjelp, mer spesifikt hjelp fra Anne. Selv om vi kan se på ham som Annes hjelper, er han også avhengig av å få hjelp tilbake fra henne. I delen under skal vi se på hvorfor Odin er villig til å hjelpe Anne og hva han ønsker å oppnå gjennom hjelpen han gir.

5.4.6 Odins egen agenda

Til tross for at Odin er en hjelper for helten og hovedpersonen i denne fortellingen, betyr det ikke at han ikke har visse interesser i hjelpen han gir. Vi kan se dette i hvordan selve konflikten som har eskalert i Hrafnheim har direkte koblinger til Odin: «Kun`en eneste gud kender fremtiden i detaljer, men Ods far ønskede ikke at dele sin viden med Ragnara» (s. 388). Odin kjenner fremtiden og vet hva som vil skje, og ved og ikke dele detaljene om fremtiden med Ragnara har han spart Annes liv: «Så Ragnara fangede min mor for å holde henne i live og for at undgå, at noen laver magi med hendes blod?» (s. 388). Ragnara kunne ikke ta sjansen på å drepe Thora da hun ikke fikk vite svaret på profetiet av Odin, og på den måten skjermet Odin også Annes liv. Faktum at det er Anne som er nøkkelen til profetiet er det bare Odin som vet, før Thora rømmer fra Ragnaras fangenskap: «Og hvis Thora er flyttet, så må hendes liv være i fare» (s. 424). Når Thora har flyktet viser at det ikke var hun som var nøkkelen, men Anne, og jakten på henne har dermed startet: «Thora er ikke nøglen. Du er» (s. 424). Anne viser seg å være den eneste som kan ta livet av Ragnara, og kanskje er det derfor Odin holder henne i live?

Den pågående konflikten i Hrafnheim har som nevnt tidligere nær tilknytning til Odin: «Har Ben fortalt dig, at Ragnara er udødelig? (...) Vi har aldrig kunnet regne ud hvorfor og hvordan, men vi mente, at det var Odin, der fik det til at ske» (s. 507). Vi blir i romanen forklart at Odin har gjort sin tidligere følger udødelig: «Hun var en dedikeret følger af ham, før de brød med hinanden» (s. 507). Odin har gjennom dette ikke bare mistet en dedikert følger, men straffes nå gjennom Ragnaras handlinger: «Det er dødsstraf for at tilbede guderne. Alle ritualer, der knytter sig til dem, er forbudte. Monumenter og mindesmærker er fjernet og de gamle navne er ændret» (s. 537).

Ved å forby norrøne skikker, tilbedelse av norrøne guder og ved å fjerne navn som assosieres med dem, svekker Ragnara de norrøne gudene og Odins makt. Dersom ingen husker dem, kan ingen tilbe dem, og gudene vil forsvinne: «Jeg tror, at Ragnara straffer Odin for noget, sagde Arthur» (s. 538). Ragnara kjemper en kamp for å utslette Odin og de gamle norrøne gudene slik at det er hun som blir udødelige og allmektige, den eneste guden. Ragnaras jakt på Anne bunner i en profeti som nevner Anne som den eneste som kan drepe henne. Anne blir derfor sett på som en trussel av Ragnara, i motsetning til Odin som ser på Anne som sin redning.

Når jakten på Anne starter i Ravnsted er det jenter med rødt hår som blir drept, og de har alle runetegnet **F** risset inn i ryggen. Ved å merke jentene med denne runen ansuR⁴ sender ikke Ragnara en beskjed til Anne, men til gudene: «Hvorfor skulle Ragnara bruke de forbudte runer til at sende mig en beskjed? Jeg tror ikke, den er til dig. Jeg tror, det er en besked til guderne» (s. 540). Hun viser Odin at hun vet at Anne er den riktige nøkkelen og at hun nå er på jakter etter henne. Den hellige runen er forbundet med Odin som offret seg selv for å lære seg alt det var å vite om de hellige runer.

Vi kan se gjennom romanen at det er Annes tro Odin er opptatt av å tilegne seg. Han trenger at Anne og andre tror på ham for å kunne kjempe sin kamp mot Ragnara. Ved å holde Anne i live, denne jenta som er utpekt til den eneste som kan ta livet av Ragnara, styrker Odin sin posisjon i den pågående kampen. Han vet hvor nøkkelen er, og han har plassert strategiske støttespillere for å opprettholde sin relevans i Annes liv.

Som jeg har vist i dette kapitlet, kan vi se at Odin er en hjelper for Anne på flere nivå. Han bidrar til at Anne får en kobling til Hrafnheim og den delen av hennes familiehistorie som tilhører den verden. På denne måten hjelper han Anne med å bli kjent med hvor hun kommer fra og hvorfor hun har opplevd det hun har opplevd. Odin hjelper også Anne med å forstå hva hennes skjebne er, og han bidrar til at Anne vokser mentalt og blir klar for å møte den. Odin har også hjulpet ved at han har utplassert magiske gjenstander som har hjulpet Anne.

⁴ **F** urnordisk navn: ansuR, norrønt navn: áss, betydning gud eller gudommelig. Bilde og tekst hentet fra snl.no

6 Avslutning

I denne oppgaven har jeg undersøkt Odins rolle i romanen *Ravnens Hvisken*, og jeg har også sett på hvordan hans karakter er fremstilt i romanen i forhold til hvordan vi kjenner Odin fra de historiske tekstene vi har tilgang på. Mine undersøkelser viser at Odin, slik vi møter ham i *Ravnens Hvisken*, har nær tilknytning til den historiske Odin. Forfatteren har benyttet de mytologiske karakteristikkene vi har av Odin, både når det kommer til utseende og personlighet, men har bygget videre på disse. Vi vet at Odin er kjent som en av de viktigste gudene fra norrøn mytologi. Ifølge mytologien var han til stede ved skapelsen av jorden (Haavardsholm, 1996, s. 59), og han er en av de eldste gudene innen norrøn mytologi. Odin er en klok gud og er fremstilt som en gud som alltid ønsker å tilegne seg mer kunnskap.

Odin skyr ingen midler for å tilegne seg den kunnskapen han trenger. Han har for eksempel gått i døden for å tilegne seg kunnskap om runer og deres makt. Han har også satt øye sitt i pant hos Mime for å kunne øse kunnskap av Mimes brønn (Haavardsholm, 1996, s.64). Odin har i tillegg Hugin og Munin som flyr ute i verden og hver kveld kommer til Odin og hvisker kunnskap om fortid og fremtid, og om alt som skjer i verden (Haavardshlm, 1996, s. 65).

Min analyse av Odin i *Ravnens Hvisken* viser at romanen fremstiller Odin på en måte som ligger veldig nært opp til den mytologiske Odin. Vi møter en mystisk skikkelse som for det meste holder seg i bakgrunnen og drar i tråder for å oppnå det han ønsker. Han er en karakter som allerede vet hva som kan komme til å skje og han vet også alt som har skjedd.

Fremstillingen av Odins utseende er også nært opp til de historiske tekstene og slik vi møter ham der. Selv om karakteren Odin som vi møter i romanen er lett å kjenne igjen fra hvordan de historiske tekstene fremstiller ham, er det i romanen lagt til ham flere nye kvaliteter.

Som jeg har vist over er den Odin vi møter i *Ravnens hvisken* i utseende og i flere personlige karaktertrekk svært lik den mytologiske Odin slik vi kjenner ham fra historiske tekster (Haavardsholm, 1996, s 63-68). Som leser er vi klar over hvem Anne møter i baren på Bådsmanden under festen for høstjevndøgnnet så fort personen blir skissert: «Hans venstre øjenhule var et mørkt hul» (s. 260), selv om ikke Anne har samme observasjon. At Odin bare har ett øye er en av de mest kjente karakteriseringene av ham vi har, og vi ser ham som oftest

gjengitt bare med ett øye i alle avbildinger. Det gjør at selv de som ikke har noe forhold til de norrøne tekstene allikevel vet at det er guden Odin som kun har ett øye.

Vi ser det samme med guden Tor, hvor det er viden kjent at han er guden med en hammer slik at også uten særlig kunnskap om norrøn mytologi vet som regel alle hvordan både Odin og Tor var og enda er fremstilt. Ofte når vi leser norrøne tekster eller ser avbildinger av Odin opptrår han ofte som en langhåret eldre mann med bare ett øye. I romanen er det ikke bare de kjente karakteristikkene i utseende vi kan merke oss, men også hvordan Odins personlighet er skissert. Personligheten til Odin i romanen har flere likhetstrekk med den historiske Odin er tillagt. Han er egenrådlig, klok, alltid ute etter å lære mer, og han vet at han er hevet over de andre gudene.

Til forskjell fra den mytologiske Odin, har den Odin vi møter i *Ravnens Hvisken* imidlertid blitt gjort mer menneskelig. Den mer menneskelige siden av Odin observerer vi i måten han i fortellingen står i en konflikt med ett menneske, Ragnara. Dette er en konflikt hvor han trenger hjelp fra et annet menneske for å vinne. I *Ravnens Hvisken* er det derfor grunn til å mene at Odin opptrer mer som en «seksualisert gud», mindre gudommelig og mer menneskelig. Vi vil ikke kunne finne slike menneskelige sider ved Odin i norrøne gude- og heltesagn. I de gamle tekstene defineres det et klart skille mellom det å være gud og det å være menneske, og guder er på ingen måte avhengige av menneskeheten. Fra dem får vi presentert en gud som er både vis og sterk, en som med kløkt lurer til seg det han vil ha. Disse trekkene kan vi se både i historien om *Vavtrudnesmål* og i historien om hvordan Odin stjeler tilbake skaldemjøden fra jotnene. Odin fremstilles i begge disse gudesagnene som en fryktløs gud som ikke trenger hjelp fra noen for å få tak i det han vil ha.

I *Ravnens Hvisken* kan vi også se at Odin og Anne er blitt likestilt på den måten at de begge har et klart behov for hjelp, og at ingen av dem kan klare seg uten hjelpen fra den andre. Måten vi ser at Odin hjelper Anne på i denne romanen kan derfor ses på som et tegn på en mer menneskelig, «inderlig» og individorientert gud.

I *Ravnens Hvisken* er som sagt Odin fremstilt med mer menneskelige trekk, og han har i romanen også blitt gitt en ekstra sønn. Sønnen Od, som vi ikke finner i de historiske tekstene, er i *Ravnens Hvisken* beskrevet som Odins sønn. Et annet menneskelig trekk vi finner i romanen er at Odin er tilegnet en kjærlighetshistorie med et menneske der Odin har blitt avvist. I romanen er også Odin og de norrøne gudene avhengige av at mennesker tror og tilber dem for at de skal kunne eksistere. Dette setter mennesket på en måte over gudene i hierarkiet.

Gudene er i et avhengighetsforhold til menneskene, noe som vi ikke kan finne i norrøne gude- og heltesagn. I disse er gudene på toppen av hierakiet og mennesker er plassert lavere enn gudene. Mennesker har ingen påvirkningskraft på gudene og deres liv, de kan bare selv bli påvirket.

Min analyse av *Ravnens Hvisken* viser at Odins karakter er en veldig sentral skikkelse. Jeg har funnet at selve strukturen i fortellingen er bygget rundt Odin og det han tidligere har gjort. Helten og hovedpersonen i verket, Anne, er påvirket fra første stund av Odin og valg Odin har gjort på et tidligere tidspunkt. Karakteren til Odin bli derfor veldig viktig i *Ravnens Hvisken* der han bidrar som en hjelper. Gjennom analysen av romanen argumenterer jeg for at Odin har bidratt til de hendelsene som nå skjer i Ravnsted og Hrafnheim. Han er på en måte skyldig i at hendelsene i det hele tatt finner sted.

Men vi kan også se at Odin også har tilrettelagt for at Anne skal klare de utfordringer hun møter på grunn av ham. Han har hengt Grungne, sitt eget spyd, på veggen i huset Anne eier. Spydet får Anne bruk for når hun redder sine venner og allierte. Han har utplassert sin egen sønn Od i Ravnsted, som diplomat mellom de to verdener Hrafnheim og Ravnsted, og som en link til den andre verden og det overnaturlige.

Jeg mener på bakgrunn av min analyse at vi kan se på Odin som en hjelper, en karakter som bidrar til at helten overvinne de utfordringene hen står ovenfor og bidrar til at fortellingen går fremover. Den narratologiske tilnærmelsen til teksten gjør at underliggende strukturer har kommet frem. Analysen min av Odin viser at det finnes dypere og mer komplekse forhold mellom ham og helten Anne enn det som viser seg ved første lesning. Odin er bundet til Anne gjennom de valgene han tidligere har tatt, og er nå avhengig av henne for å overleve. Strukturen i teksten viser koblinger til eventyrsjangeren og aktanmodellen. Aktanmodellen hjelper oss med å finne frem til de forskjellige karakterenes rolle i fortellingen og hvilke strukturer som styrer. Vi finner flere av de samme aktaner i fantasy som man finner i eventyret, samtidig som historien rundt utfolder seg annerledes.

En hjelper er etter Propps definisjon en sentral karakter i eventyret som hjelper helten i å nå sitt mål. Hjelperne vi møter i fantasy har en like viktig rolle som dem vi finner i eventyret de er med på å forme historien og de bidrar til at helten seirer. Jeg har tidligere i oppgaven vist at karakterer i eventyret er veldig klart definert, som enten gode eller onde. I fantasy er ikke

karakterene like klare, og karakterene utvikler seg gjennom romaner. Det er heller ingen selvfølge i fantasy at det er den gode siden som seirer i fortellingen. Dette gjør at det kan være enklere for leseren å identifisere seg selv med forskjellige karakterer i fantasy, og det blir gitt mulighet for å lære om problemstillinger og følelser som man enda ikke selv har opplevd.

6.1 Lesning av fantasy som en modningsprosess

Gjennom min analyse kommer det frem at Odin ikke bare hjelper Anne med fysiske gjenstander, men at han også bidrar til at karakteren Anne modnes gjennom romanen. Som hjelper lærer han Anne at det er mulig å ta imot hjelp uten å miste sin egen integritet. Som jeg har vist over gir Odin Anne tilgang til bakgrunnsinformasjon om seg selv og hennes historie. Ved å få en forståelse for hvorfor ting er som de nå er, bidrar Odin til at Anne utvikler seg som karakter. Gjennom de hjelpefunksjonene Odin har utplassert gis hun muligheten til å få den kunnskapen om seg selv, men den blir ikke presset på henne.

Ravnens Hvisken er en ungdomsroman, og det er viktig at ungdom lærer at det er lov å ta imot hjelp. Det er ikke ment at alle skal gjøre alle de samme feilene, det skal være mulig å ta imot lærdom fra andre. Den personlige reisen som karakteren Anne gjennomgår er det mange unge lesere som kan gjenkjenne seg i, og kan være grunnen for at de leser nettopp fantasy. Sett i lys av utviklingsteori er derfor spesielt hjelpe-funksjonen interessant å se på.

Appleyard (1991) påpeker at unge lesere leser for å utvikle seg, og de ser gjerne til karakterer i bøker og deres utvikling for å lære (Appleyard, 1991, s. 14). Ved å lese om karakterer som har personlige utfordringer, men allikevel klarer seg, tar unge lesere de fiktive karakterenes læring og gjør den til sin egen. Odins funksjon som hjelper for Anne kan gi ungdom og Anne forståelse for at de trenger hjelpere i livet sitt. Ungdom er i en periode der de utvikler sitt indre moralske kompass, forstå hvem de selv er og hvem de vil være. I denne utviklingsfasen er det viktig å ha trygge og stabile hjelpere som kan gi veiledning og hjelp uten at ungdommen føler de mister egen integritet.

Jeg mener at fantasy er en populær sjanger mye på grunn av den virkelighetsflukten verk som disse tilbyr leseren. Fantasy har også muligheten til å ta opp komplekse spørsmål og etiske dilemma på en mer tilgjengelig måte enn annen litteratur. Ved å kunne spille på flere

verdener, mytiske vesener, trolldom og overtro, bryter de med virkelighetsoppfatningen til leseren, og kan på den måten berøre vanskeligere tema på en mer ufarlig måte.

Ungdom som leser fantasy får på mange måter levd ut problemstillinger som gjør at de reflekterer over situasjoner de møter i virkeligheten anderledes. En leser som leser fantasy må godta at det umulige er mulig, de må lese fantasy på fantasys premisser. Men de overnaturlige fenomenene vi møter kan også relateres til virkeligheten og de problemstillingene som ungdommen møter der. I fantasy-fortellinger får vi ofte ta del i karakterer som ikke bare statisk gode eller onde, og valgene de tar er med på å utvikle dem videre. Dette kan vise ungdommen at man har lov til å gjør feil valg uten at det fører til stigmatisering. Som mennesker lærer vi av de feilene vi gjør og beveger oss videre.

Ravnens Hvisken inneholder flere komplekse karakterer som gjennomgår en reise og personlig utvikling gjennom romanen. Karakterene møter på vanskelige problemstillinger som svik, vennskap, kjærlighet, liv, død og usikkerhet rundt det ukjente. Karakterene med, Anne i spissen, gjennomgår en utvikling og en endring i deres forhold til omverden. De unge karakterene Anne, Luna, Mathias og Mads har alle en forhistorie, og en forbindelse til den andre verden som de ikke selv er klar over, og de har alle utfordringer når det kommer til dette. Gjennom romanen får vi ta del i deres utvikling og oppleve hvordan de håndterer det å være annerledes og det prøve å bli kjent med seg selv.

Som Appelyard beskriver, er ungdom som lesere på jakt etter rollemodeller i litteraturen for å forme sin egen personlighet. Min analyse av Anne viser at hennes karakter kan bidra til en gjenkjennelse for unge lesere. Annes karakter er i stadig søken etter sin egen identitet og tilhørighet, noe unge lesere kan gjenkjenne seg i. Hun tar ikke alltid de riktige valgene, men hun prøver å ta de valg hun tror er de beste. Odin som hjelper tilrettelegger for at Anne kan tilegne seg den kunnskapen hun trenger om seg selv og situasjonen hun nå står i for at hun skal klare den utfordringen hun står foran.

6.2 Veien videre

Da *Ravnens Hvisken* er en trilogi, ville det vært interessant å se nærmere på utviklingen av Odin som hjelper gjennom hele serien. Som jeg har presentert over er Odins bidrag i fortellingen at han er med på og bidrar til å forme historiens gang, og han hjelper Anne på flere nivå. Han er del av historiens opprinnelse, han har gjenstander utplassert som er til hjelp for Anne, og han er en viktig brikke i Annes opphav og situasjonen hun nå befinner seg i. Som vi har sett er Odin en del av Annes opphav, og han har egeninteresse i å forme og hjelpe Anne. Dette er karakteristikk som gjør Odin spesielt interessant å gjøre videre analyser av i *Ravnens Hvisken*.

Bok 1 og Bok 2 holder seg i de samme to universene, men historien utvikler seg, og valg tatt i de første bøkene gir konsekvenser i de to siste. Rollen Odin har tar større plass i Bok 2 og Bok 3, og karakteren blir derfor enda mer interessant å se på når det kommer til hjelpefunksjonen han har i denne trilogien.

Det er flere interessante karakterer i *Ravnens Hvisken* som kan ses som hjelpere. Om man ikke vil analysere Odin, ville det også være av interesse å analysere en eller flere av de andre karakterene som kan ses på som hjelpere til Anne, som for eksempel Luna, Mathias, Hakim, Od og Elias.

Alle de nevnte karakterer er interessante og de bidrar alle til Annes suksess på hver sin måte. Både venninnen Luna og kameraten Mathias, og Hakim, den unge politimannen, har alle karakteristiske hjelpertrekk. De er tilstede i romanen for å hjelpe hovedpersonen med å nå sine mål. En analyse av en av de nevnte vil kunne finne frem til andre hjelpe-karakteristikk enn dem vi ser i Odin, og analysen ville kunne åpne opp for andre tolkninger av romanen.

Som vi har sett er for eksempel Elias nært knyttet til den andre verden, og karakteren hans bærer på viktig informasjon fra den verdenen. Luna har med sitt bekjentskap til norrøn mytologi, og det faktum at hun er heks, vist seg som god hjelp for Anne flere ganger gjennom historien. Mathias med sine gude-krefter hjelper Anne og bidrar til at hun kommer levende fra flere utfordrende hendelser. Mathias er også, vedsiden av å bli beskrevet som veldig

maskulin, i god kontakt med sine mer feminine sider. Eksempelvis er det han som både sminker og ordner håret til Anne når hun skal på ball.

Alle de nevnte karakterene over er komplekse og kan være mulige interessante infalsvinkler for nye analyser i *Ravnens Hvisken*.

7 Referanser

Primærlitteratur

Sølvsten, M. (2016). *Ravnens Hvisken. Bog 1*. Forlaget Carlsen, København

Sekundærlitteratur

Appleyard, A. (1991). *Becoming a reader : the experience of fiction from childhood to adulthood*. Cambridge University Press.

Bakhtin, M., McGee, V., Emerson, C., & Holquist, M. (1987). *Speech Genres and Other Late Essays*. Durham: University of Texas Press.

Bing, J & Bringsværd, T. Åge. (1967) *Fabelprosa: Science fiction og dens bakgrunn*. Hentet fra Vinduet.no: <https://www.vinduet.no/essayistikk/fabelprosa-bing-bringsvaerd/>

Bøttcher, A. (2003). *Fantasy, litteratur og den norske virkeligheten*. Hentet fra Vinduet.no: <https://vinduet.no/essayistikk/fantasy-litteratur-og-den-norske-virkeligheten/>

Mortensson-Egnund, I., Eggen, E., & Snorri Sturluson. (2018). *Edda* (4. utg. ed.). Oslo: Samlaget.

Gripsrud, J. (1999). *Mediekultur, mediesamfunn*. Universitetsforl.

Haugen, T. (2002) *Overindividuelle kulturformer: tradisjon og erfaring for barn og unge i individualismens tidsalder*. Solum Bokvennen

Hume, K. (1984). *Fantasy and Mimesis. Response to western realism*. New York.

Håkensen, S. T. (2022, mai 12). *Forskning.no*. Hentet fra www.forskning.no: <https://forskning.no/barn-og-ungdom-boker-litteratur/barn-treng-eventyr-og-mytar/2020971>

Haavardsholm, J. M. (1996). *Norrøne gude- og heltesagn*. Oslo: Universitetsforlaget.

Jackson, R. (1981). *Fantasy: The literature of subversion*. London: Methuen.

Kvernsjøl, H. (2016, Desember 6). Byggesteiner til en utvidet forståelse av fantasy. *Norsk litteraturvitenskapelig tidsskrift*, s. 27.

Kristeva, J., & Roudiez, L. (1980). *Desire in language: A semiotic approach to literature and art* (European perspectives). New York: Columbia University Press.

Lothe, J. R. (2007). *Litteraturvitenskapelig leksikon* (2. utg). Oslo: Kunnskapsforlaget.

Mathews, R. (2012). *Fantasy: The Liberation of Imagination*. Routledge.

Mortensson-Egnund, I. E. (2018). *Edda* (4. utgave). Oslo: Det Norske Samlaget.

- Nikolajeva, M. (2003). Fairy Tale and Fantasy: From Archaic to Postmodern. *Marvels & Tales*, ss. 17, 138-156.
- Propp, V, Scott, L, Pirkova-Jakobson, S, Wagner, L.A & Dundes, A. (1968). *Morphology of the folktale (2 utg. Vol.10)*. Austin Texas: University of Texas Press.
- Stabelford, B. (2009). *The A to Z of fantasy literature*. Plymouth: The Scarecrow Press, inc.
- Stefansson, F. (2011). *www.lex.dk*. Hentet fra https://mytologi.lex.dk/Hangadrott_og_Hangatyr
- Steinsland, G. (2005). *Norrøn religion: Myter, riter, samfunn*. Oslo: Pax.
- Svensen, Å. (1991). *Orden og kaos: Virkelighet og uvirkelighet i fantastisk litteratur*. Oslo: Aschehoug.
- Sølvsten, M. (2013-2015). *Ravneringene*. Forlaget Carlsen.
- Todorov, T. (1975) *The fantastic – A structural approach to a literary genre*. United States of America: Cornell Paperbacks.
- Yep, L. (2005). *The Outsider in Fiction and Fantasy*. *English Journal*, 94(3), 52-54.
- Aaslestad, P. (1999). *Narratologi: En innføring i fortellerteori*. Oslo: Landslaget for norskundervisning, Cappelen akademiske forlag.